

PAPERITORNI

Ryhmytymisharjoitteita ala-asteen ensimmäiselle luokalle

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Syksy 2009
Taru Räsänen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

TARU RÄSÄNEN:

Paperitorni
Ryhmäytymisharjoitteita ala-asteen ensimmäiselle luokalle

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö,
50 sivua, 6 liitesivua

Syksy 2009

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka on tehty on yksilötyönä. Opinnäytetyöni koostuu teoriaosasta, joka sisältää teoriaa varhaiskasvatuksesta alkuopetuksessa, koulunsa aloittavasta lapsesta, koulusta oppimis- ja toimintaympäristönä, ryhmästä ja ryhmäytymisestä sekä sosiaalipedagogiikasta. Lisäksi se sisältää toiminnallisen osuuden kuvauksen ja arvioinnin. Opinnäytetyöni lopussa on pohdintaosio.

Opinnäytetyöni lähtökohtana oli tehdä varhaiskasvatukseen liittyvän opinnäytetyön, jonka toteutuspaikaksi valitsin alkuopetuksen. Opinnäytetyöni tavoitteena oli toteuttaa erilaisia ryhmäytymisharjoitteita kantahämäläisen koulun ensimmäisen luokan oppilaille. Toiminnallisen osuuteni tarkoitus oli nostattaa ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tuottaa oppilaille mukavia yhdessä olon hetkiä.

Toiminnallisessa osuudessa sain onnistumisen kokemuksia siitä, että osasin valita kohderyhmälleni soveltuvia ryhmäytymisharjoitteita. Sain myös paljon lisää varmuutta omaan ohjaamiseen ja kokemusta ison lapsiryhmän ohjaamisesta. Toiminnallisen osuuden aikana huomasin, että koulunsa aloittaneet lapset väsyvät todella helposti koulupäivän aikana. Tämä heijastui lasten ohjaamisen vaikeutena koulupäivän loppuun sijoittuneilla toimintakerroillani.

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen antoi minulle ryhmän ohjaamistaitojen kehittymisen lisäksi paljon kokemusta toiminnan vastuullisesta suunnittelu-, arviointi- ja toteuttamistyöstä. Aiheeni ansiosta syvennyin ryhmäytymiseen ja siihen liittyviin seikkoihin monipuolisesti. Toiminnallisuus työtapana ja omana vahvuutena vahvistui entisestään opinnäytetyön toteutuksen aikana. Kehityin myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa opinnäytetyöprosessin eri vaiheiden kautta.

Avainsanat: alkuopetus, lapsi, koululainen, ryhmä, ryhmäytyminen, sosiaalipedagogiikka, varhaiskasvatus

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social and Health Care

TARU RÄSÄNEN:

A Papertower

Grouping methods for first grade students

Bachelor's Thesis in social pedagogy for work with children and young people
50 pages, 6 appendixes

Fall 2009

ABSTRACT

This is a functional thesis which is done as an individual work. The thesis consists of theory part which includes theory about early education in elementary instruction, children who will start school, school as a learning- and functional environment, group, grouping and social pedagogy. It also includes a part which contains the report and evaluation of the function. In the end of the thesis there is a summary.

The starting point of the thesis was to conduct a study which deals with early education. The functional part was carried out a elementary education instruction. The objective of this thesis was to do different kinds of grouping methods with first class students in a school in Kanta-Häme. The purpose of the functional thesis was to raise group's feeling of togetherness and to give students nice time of being together.

While working with the functional thesis I succeeded in choosing grouping methods which were suitable for the target group. I also got more self-confidence to lead groups and more experience of leading a big group of children. During the functional part I realised that those school children who have just started school get easily tired during the school day. This showed up as a difficulty of guidance when I was leading the functional part in the afternoons.

Working with the functional thesis improved my skills of group leading and gave me more experience of responsibility for functional actions in plan-, realization of the plan- and evaluation work. Thanks to the topic of the thesis I got the possibility to go deeply into to subject of grouping and all those things which are connected to that subject. Activity as a working habit and as my strength got better during the functional part. I also improved my cooperation and interaction skills through the different stages in a the thesis process.

Key words: elementary education, child, school children, group, grouping, social pedagogy, early education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	3
2.1 Varhaiskasvatus alkuopetuksessa.....	3
2.2 Kuvaus koulun aloittavasta lapsesta.....	4
2.3 Koulu oppilaiden toiminta- ja oppimisympäristönä.....	4
3 RYHMÄN MUOTOUTUMINEN.....	6
3.1 Ryhmäyttäminen.....	6
3.2 Ohjaajan rooli ryhmäyttämisessä.....	7
3.2.1 Ryhmäyttäjän tehtävät.....	8
3.2.2 Ryhmäyttäjän ominaisuudet ja taidot.....	9
3.2.3 Vuorovaikutustaidot.....	9
4 SOSIAALIPEDAGOGINEN TYÖ.....	10
4.1 Sosiaalipedagogiikan lähtökohdat.....	10
4.2 Sosiaalipedagoginen näkökulma kasvatustyössä.....	11
5 TOIMINNALLISEN OSUUDEN KUVAUS.....	12
5.1 Opinnäytetyöprosessin eteneminen.....	13
5.2 Roolit toiminnallisessa osuudessa.....	14
5.3 Toiminnan tavoite ja tarkoitus.....	14
5.4 Toiminnassa käyttämiäni ryhmäytymisharjoitteita.....	15
5.5 Toimintakertojen kuvaus.....	18
5.5.1 Ensimmäinen kerta: Tutustuminen A.....	19
5.5.2 Toinen kerta: Tutustuminen B.....	22
5.5.3 Kolmas kerta: Aarrejahti.....	25
5.5.4 Neljäs kerta: Ulkoleikkejä.....	29
5.5.5 Viides kerta: Yhteisleikkejä A.....	31
5.5.6 Kuudes kerta: Yhteisleikkejä B.....	33
5.5.7 Seitsemäs kerta: Yhteisleikkejä C.....	36
5.5.8 Kahdeksas kerta: Viimeinen kerta.....	37
6 TOIMINNALLISEN OSUUDEN ARVIOINTI.....	40
6.1 Toiminnan arviointia suhteessa toiminnan tavoitteisiin.....	40
6.2 Ensimmäisen luokan turvallisuuden tason arviointia.....	41

6.3 Ohjaajana onnistumisen arviointia.....	42
6.4 Toiminnallisen osuuden opetuksia ryhmäytymisen järjestämisestä...44	
7 POHDINTA.....	45
7.1 Työn merkityksellisyydestä.....	45
7.2 Opinnäytetyön merkitys ammatilliselle kasvulle.....	46
7.3 Ajatuksia jatkotutkimus aiheista.....	47
LÄHTEET.....	48
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Ryhmäytymisen tarkoituksena on toiminnallisten harjoitteiden avulla vaiheittain kasvattaa ryhmän turvallisuuden tunnetta (Aalto 2000, 69). Turvallisuuden tunne ryhmässä syntyy jäsenten välisestä luottamuksesta, avoimuudesta, hyväksynnästä, tuen antamisesta sekä sitoutumisesta ryhmään (Aalto 2000, 16). Ryhmässä toimiminen lisää yksilöiden itsetuntemusta, vahvistaa itsetuntoa sekä opettaa itseilmaisutaitoja. Lisäksi se kasvattaa jäsenten vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Näiden taitojen kautta ryhmässä toimiminen lisää ihmisen kykyä huomioida ja ymmärtää toisia ihmisiä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 12.)

Turvalliseksi koetussa ryhmässä sen jäsenet pystyvät rauhassa kasvamaan ja kehittymään omaksi itsekseen. Tällöin ihminen pystyy tunnistamaan, hyväksymään ja ilmaisemaan persoonallisuuttaan vapaasti. Tämä johtaa siihen, että ryhmän ansiosta ihminen pitää omia persoonallisuuden piirteitään hyväksyttävänä sekä tärkeinä, jolloin erilaiset ylimääräiset roolit saavat väistyä. Hyväksyntä ja turvallisuus ryhmässä auttaa ihmistä lisäksi tunnistamaan sellaisia tilanteita, joissa hänen on tarpeen suojella omaa itseään. (Aalto 2000, 20–22.)

Kouluryhmien kanssa tehtävä ryhmäytymiseen tähtäävä työ tukee oppilaiden kehitystä monipuoliseksi. Hyvä luokkaryhmä auttaa lasta ja nuorta kehittymään omaksi itsekseen ja edistää oppimista. Lisäksi se mahdollistaa lasten tunneällyn sekä vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojen kehittymisen. Turvallinen oppimisympäristö myös ennaltaehkäisee sosiaalista ongelmakäyttäytymistä, kuten koulukiusaamista, päihteiden käyttöä ja väkivaltaa. (Aalto 2000, 24; Aalto 2002, 5.) Aalto (2000, 24) ihmettelee, miksei Suomessa olla panostettu hyvien kouluryhmien rakentamiseen ja nimeää tämän aikamme haasteeksi.

Opinnäytetyöni toiminnallisessa osuudessa otin tämän haasteen vastaan. Kohderyhmäksi valitsin kantahämäläisen ala-asteen ensimmäisen luokan oppilaat. Toiminnallisen osuuden tavoitteena oli auttaa luomaan koululuokkaan turvallinen, hyväksyvä ja viihtyisä ilmapiiri. Tarkoitus oli nostattaa oppilaiden yhteishenkeä ja yhteenkuu-

luvuuden tunnetta. Tavoitteisiin ja tarkoitukseen pääsemiseksi suunnittelin ja toteutin ryhmäytymisharjoitteita ensimmäisen luokan oppilaille. Toiminnallinen osuuteni toteutus tapahtui syksyllä 2009 viikkojen 34 – 37 aikana. Tapasin oppilaita yhteensä kahdeksan kertaa 45 minuutin ajan.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyöni lähtökohtana pitämiäni asioita. Aloitan kertomalla alkuopetuksessa tapahtuvan varhaiskasvatuksen ominaispiirteistä. Lisäksi avaatan toiminnan kohderyhmän eli koulunsa aloittavan lapsen profilia. Tämän jälkeen kuvaan toiminnallisen osuuden toimintaympäristöä, oppilaiden toiminta- ja oppimisympäristön näkökulmasta.

2.1 Varhaiskasvatus alkuopetuksessa

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan 0–8-vuotiaiden lasten kasvun ja oppimisen tukemistyötä. Varhaiskasvatuksen avulla lapsi kasvaa vertaisryhmätoiminnan ja aikuisten tavoitteellisen ohjauksen auttamana sekä omaehtoisen, elämyksellisen ja kokemuksellisen toiminnan kautta aktiiviseksi toimijaksi. Tavoitteena on auttaa lasta oppimaan oppimista ja tukea häntä kasvussa oman elämänsä vaikuttajaksi. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 10–11.)

Varhaiskasvatuksella pyritään tukemaan lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus muodostuu lapsien hoito-, kasvatus- ja opetustyöstä, joiden kokonaisuudella lapsille mahdollistetaan positiivisen minäkäsityksen synty. Näin tuetaan myös lapsien ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä ajattelun kehittymistä. (Stakes 2005, 11–12, 15–16.) Alkuopetuksessa painopisteenä on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, omatoimisuus, toiminnallisuus sekä myönteisen minäkuvan muodostuminen ja itsetunnon vahvistaminen (Saloranta 2002, 33).

Alkuopetuksessa tapahtuvalle varhaiskasvatukselle ominaista on, että se pohjautuu tieteelliseen tietoon niin lapsuuden erityisluonteesta kuin lapsen oppimisesta, kasvu- ja kehityksestä. Lisäksi varhaiskasvatus huomioi kasvun kontekstiaalisuuden sekä mikro- että makrotasolla. (Hujala ym. 2007, 11.) Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen kasvua tarkastellessa huomioidaan lapsi osana hänen kasvuympäristöään – mikro- tasolla osana hänen perhettään ja makrotasolla osana häntä ympäröivää yhteiskuntaa (Hujala ym. 2007, 18, 21–22).

2.2 Kuvaus koulun aloittavasta lapsesta

Alkuopetuksen suunnittelun ja toteutuksen perustana on se, että kasvattajat ymmärtävät millainen koulunsa aloittava on oppilaana sekä kasvavana että kehittyvänä lapsena (Saloranta 2002, 33). Alkuopetuksessa tulee myös huomioida valmiudet, jotka lapsi on saanut varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta (Opetushallitus 2004, 15). Koulu aloitetaan pääsääntöisesti sinä vuonna, jolloin lapsi täyttää seitsemän vuotta. Koulukypsällä lapsella katsotaan olevan Dunderfeltin (1997, 84–85) mukaan seuraavia ominaisuuksia:

- 1) lapsi on saavuttanut sellaisen fyysisen kehitystason, joka mahdollistaa koulumatkojen kulkemisen, lisäksi hänellä on tarpeeksi kehittyneet aisti- ja liikejärjestelmät,
- 2) lapsi omaa pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä sekä valmiuksia uusien virikkeiden vastaanottamiseen,
- 3) lapsi on kykenevä sosiaaliseen, itsenäiseen toimintaan sekä irtautumaan vanhemmistaan koulu päivän ajaksi,
- 4) lapsi on kognitiivisilta taidoiltaan kypsä ymmärtämään ja ilmaisemaan itseään puheen kautta.

Koulun aloittamisvaiheessa lapsi käy läpi monia fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Koulunsa aloittava lapsi on innokas ja halukas oppimaan uutta. Tämä halu ja koulu uutena toimintaympäristönä mahdollistavat sen, että lapsen yksilölliset piirteet kehittyvät. (Dunderfelt 1997, 86.) Ala-asteella lapsille on ominaista, että lapset oppivat ystävyys-suhteiden avulla käyttäytymiseen liittyviä normeja. He ovat myös aiempaa tarkkaavaisempia sen suhteen millaisen kuvan he itsestään muille ihmisille antavat. Lapset tarkkailevat ulkoista olemustaan, kielenkäyttöään ja käyttäytymistään. (Salmivalli 2005, 37.)

2.3 Koulu oppilaiden toiminta- ja oppimisympäristönä

Peruskoulu on keskeinen toimintaympäristö lapsille yhdeksän vuoden ajan. Koulu määrittelee lasten elämää, päivärytmiä sekä ajankäyttöä. Koulussa lapset rakentavat sosiaalisia suhteita koulutovereihinsa sekä ylläpitävät syntyneitä suhteita. Kouluympäristö muokkaa lapsia – heidän ajatuksiaan, käsityksiään sekä mielikuviaan. (Kur-

ki, Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006, 118–119.) Hops, Greenwood ja Gresham toteavat koulun olevan merkittävä lasten sosiaalisten taitojen kehittymisen toimintakenttä (Salmivalli 2005, 190).

Koulussa oppimisympäristö käsittää niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen oppimisen kentät. Fyysinen oppimisympäristö rakentuu koulun rakennuksista, tiloista ja luonnosta. Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluu lisäksi opetusvälineet ja oppimateriaalit. Koulussa tapahtuva psyykkinen ja sosiaalinen oppiminen rakentuu yksilön kognitiivisten ja emotionaalisten taitojen sekä vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvien tekijöiden pohjalle. Koulun oppimisympäristön tulee olla lapselle turvallinen, hyvinvointia tukeva sekä kasvua ja oppimista edistävä. Oppimisympäristön tavoite on olla sekä opettajan ja oppilaan välistä että vertaisten välistä vuorovaikutusta tukeva ja ryhmätyöskentelytaitoja edistävä. Oppimisympäristön ilmapiiriin tulisi olla myönteinen, kannustava, kiireetön ja avoin, jota ylläpitävät niin opettajat kuin oppilaat. Oppilaille tulee tarjota mahdollisuus osallistua oppimisympäristön kehittämiseen ja rakentamiseen. (Opetushallitus 2004, 18.)

Lapsen temperamentti vaikuttaa suuresti siihen millä tavalla lapsi sopeutuu uuteen toimintaympäristöönsä. Temperamentilla on myös vaikutusta siihen millaista kohtelua lapsi saa koulussa osakseen. (Rantala 2006, 26.) Vertaisryhmään osaksi pääseminen on lapsille tärkeää, sillä se antaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, kumppanuutta ja ajanviettopoja. Yhdessä olo mahdollistaa ryhmätyötaitojen opettelun, kompromissien tekoa, oman paikan ottamista, jämäkkyyttä ja johtajuutta. Luokkaryhmässä lapset oppivat myös itsestään ja muodostavat minäkuvaansa sosiaalisen vertailun kautta. Lapsen temperamenttityyppi vaikuttaa hänen sosiaaliseen asemaansa ryhmässä ja temperamentti vakiintuu ryhmässä nopeasti. (Salmivalli 2005, 34–35.)

Opettajat joutuvat koulujen suurissa luokkaryhmissä monien haasteiden eteen. He joutuvat huomioimaan jokaisen oppilaan yksilöllisenä oppijana ja olemaan tietoisia siitä, mihin kukin oppilas on kykenevä toimiessaan yksin tai ryhmässä (Saloranta 2002, 33). Opettaja joutuu väistämättä tekemisiin myös sen kanssa, että luokka koostuu kognitiivisilta kyvyiltään erilaisista oppijoista. Lisäksi luokkaryhmä on täynnä erilaisista temperamenttityypeistä, jotka vaikuttavat luokan toimintaan (Rantala 2006, 19). Koululuokissa syntyy väistämättä erilaisia pienryhmiä ja klikkejä,

jotka vaikuttavat ryhmän toimintaan (Salmivalli 2005, 148).

3 RYHMÄN MUOTOUTUMINEN

Ryhmällä tarkoitetaan joukkoa yksilöitä, joille on muodostunut yhteinen tavoite ja jotka tuntevat yhteenkuuluvuutta (Himberg & Jauhiainen 2000, 99). Ryhmän tehtävä on sosialisointin mahdollistaminen. Tämä on prosessi, jonka aikana opitaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 16.) Ryhmän kautta yksilöt voivat vaikuttaa ympäristöönsä, liittyä osaksi yhteiskuntaa ja vaikuttaa siihen (Himberg & Jauhiainen 2000, 95).

Ryhmässä toimimisen kautta ihminen oppii tuntemaan itseään paremmin. Tämän taidon kautta pystymme huomioimaan ja ymmärtämään muita ihmisiä entistä paremmin. Ryhmän kautta kehittyvät myös omat vuorovaikutustaitomme sekä yhteistyökyykymme. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 12.) Ryhmä, joka toimii hyvin antaa tukea jäsenilleen. Jäsenten välillä on luottamus ja ryhmässä tapahtuva vuorovaikutus on avointa. Ryhmän tavoitteet ovat kaikille selvillä ja yhdessä pohditut. Hyvässä ryhmässä kohdataan ja käsitellään kaikki tunteet. Toimivan ryhmän tunnusmerkkejä ovat myös yksilöllisyyden ja vapauden arvostaminen sekä se, että kaikkien jäsenten voimavarat ovat käytössä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 13.)

3.1 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttämisellä tarkoitetaan toiminnallisten menetelmien kautta tapahtuvaa ryhmän turvallisuuden tunteen vaiheittaista kasvua (Aalto 2002, 19; Aalto 2000, 69). Turvallisessa ryhmässä sen jäsenet luottavat toisiinsa, hyväksyvät toisensa, toimivat avoimesti sekä tukevat toisiaan ja sitoutuvat ryhmään ja sen toimintaan (Aalto 2000, 16). Jokainen ryhmä käy lävitse kehitysvaiheet, joiden kesto ja voimakkuus vaihtelevat ryhmästä riippuen. Ryhmän kehitysvaiheet ovat muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe, normittamisvaihe, toteuttamisvaihe sekä lopettamisvaihe. (Himberg & Jauhiainen 2000, 146–147.)

Aalto (2000, 22–23; 2002, 16–17) puolestaan kuvaa ryhmän kehittymisprosessia turvallisuuden tason kehittymisen näkökulmasta. Aallon (2002, 17, 21) mukaan koululuokille hyvä ryhmäytymisen taso on sellainen, jossa oppilaat voivat ilmaista mielipiteitään, tunteitaan ja arvojaan hyväksyvässä ilmapiirissä, ilman vähättelyä. Kuvaan turvallisuuden tason kehittymisprosessia vaiheeseen viisi asti, joka vastaa Aallon (2000, 70) mukaan koululuokan ryhmäytymisen tavoitetasoa. Muut turvallisuuden tason vaiheet ovat luettavissa muun muassa Aallon Ryppäästä ryhmäksi -kirjasta.

- 1) Pelkäävälle ryhmälle on ominaista, että ryhmän jäsenet pelkäävät joko ohjaajaa tai toisia ryhmän jäseniä. Ryhmäläiset eivät käyttäydy itselleen ominaisella tavalla ja he pelkäävät naurunalaiseksi, torjutuksi tai hylätyksi tulemista. Pelko ohjaa ryhmäläisten käytöstä siten, että toiminta on erilaista kuin normaalisti. Ryhmä keskustelee asiallisesti. (Aalto 2000, 22.)
- 2) Turvattomalle ryhmälle on ominaista epävarmuus rehellisille itseilmaisuille. Osa ryhmän jäsenistä saattavat toimia rohkeammin kuin normaalisti. Pelkoa on edelleen havaittavissa. Ryhmässä kytee myös vaara ihmisten sulkeutumiselle ja varovaisuudelle itseilmaisun suhteen sellaisissa tilanteissa, joissa itseään aidosti ilmaissut henkilö ei saa ryhmältä positiivista vastakaikua. (Aalto 2000, 22.)
- 3) Tuntematon perusturvallinen ryhmä on itseilmaisultaan varovainen ja tunnusteleva. Pelko ja epävarmuus ovat väistyneet. Ryhmän olemassaolon syy tuottaa ryhmäläisille perusturvallisuutta, joka vapauttaa itseilmaisua. Keskustelu on asiallista ja mielipiteitä, tunteita sekä arvoja ilmaistaan varovaisesti. (Aalto 2000, 22.)
- 4) Tuttu, turvallinen ryhmä, jolle on ominaista luottamus omien tunteiden ja mielipiteiden ilmaisulle. Ryhmäläiset tuntevat toisensa jo kohtalaisesti. (Aalto 2000, 22–23.)
- 5) Avoin ryhmä, jolle on ominaista uskallus ilmaista mielipiteitä ja tunteita hyväksyvässä ilmapiirissä ilman vähättelyä (Aalto 2000, 23).

3.2 Ohjaajan rooli ryhmäyttämisessä

Seuraavaksi kerron tarkemmin ohjaajan tehtävistä, ominaisuuksista sekä taidoista,

joita ryhmäyttämisharjoitteita vetävältä ohjaajalta vaaditaan, jotta toiminta olisi tarkoituksen mukaista ja ryhmän turvallisuuden tunnetta parhaiten kasvattavaa toimintaa.

3.2.1 Ryhmäyttäjän tehtävät

Ryhmäyttäjän tehtäviin kuuluu opettaa ryhmän jäsenille vuorovaikutustaitoja, sillä niiden parantuessa paranee myös ryhmän turvallisuus. Ryhmäyttäjänä toimivan tulee myös tunnistaa oma ammattitaitonsa, joka mahdollistaa sen, että hän voi turvallisesti tukea ryhmän kiinteyttämisen etenemistä. Ohjaajan tehtäviin kuuluu lisäksi selvittää millainen turvallisuuden taso on ryhmää parhaiten palveleva. (Aalto 2000, 27, 70.)

Ryhmäytysharjoitteiden ohjaajan tulee huomioida ja havainnoida ryhmän jäsenten toimintaa sekä sitä, miten he ilmaisevat ja tuovat itseään ryhmässä esille. Ohjaajan tulee havainnoida myös sitä, miten ryhmän jäsenet reagoivat ryhmäläisten itseilmaisuihin. Näitä asioita näkee siitä, miten ryhmän jäsenet toimivat yhdessä ja millaista elekieltä ryhmästä on nähtävissä. Myös se, miten ryhmäläiset ovat sijoittuneet tilaan, millaista fyysistä läheisyyttä ryhmäläiset ottavat, miten paljon ryhmä nauraa ja kuinka vapautuneita he ovat toistensa seurassa ovat hyviä havainnoinnin kohteita. Nämä kaikki kuvaavat ryhmän turvallisuuden tasoa. Seikat huomioiva ohjaaja pystyy kuljettamaan ryhmän turvallisuuden tasoa kehitystä haluamaansa suuntaan. (Aalto 2000, 71–72.)

Ohjaajan tehtäviin kuuluu lisäksi turvallisuuden tunteen luominen ryhmään. Turvallisuuden tunnetta pystyy luomaan omalla rauhallisella ja johdonmukaisella käytöksellä sekä luomalla ryhmälle yhteiset säännöt. Oma positiivinen suhtautuminen ohjattavana olevaan ryhmään heijastuu myönteisesti ohjattavaan ryhmään. Mahdolliset negatiiviset tunteet tulee käsitellä heti niiden ilmaantuessa, jotta ne eivät jää vaivaamaan ryhmäläisiä tulevaisuudessa. Näin huolehditaan siitä, että ryhmän jäsenillä on sekä fyysisesti että henkisesti turvallinen olo ryhmässä. (Aalto 2000, 75–78.)

Ohjaajan tulee myös suunnitella ryhmäyttämisharjoitteet kohderyhmän tarpeista muodostettujen tavoitteiden mukaisesti siten, että ne huomioivat käytettävissä olevan toimintaympäristön. Ohjaajan tulee suunnitella ajankäyttö ja informoida osallistujia tavoitteista sekä tarvittavista varusteista. Ohjaajan tulee myös hankkia tarvittavat avustajat harjoitteiden ajaksi. (Aalto 2000, 81–120.)

3.2.2 Ryhmäyttäjän ominaisuudet ja taidot

Ryhmäyttämisharjoitteita vedettäessä ohjaajalla tulee olla riittävä koulutus ryhmän ohjaamiseen. Hänen tulee tiedostaa oma osaamistasonsa sekä ammattitaitonsa, jotta hän voi rakentaa harjoitteet turvalliselle tasolle. Ohjaajalla tulee olla tietoa ja kokemusta toiminnallisten menetelmien käytöstä. Lisäksi ohjaajan tulee uskoa niiden toimivuuteen. (Aalto 2000, 137–141.)

Ryhmäyttämisharjoitteita vetävän ohjaajan on tärkeää tehdä itsereflektiota. Hyvä ohjaaja pystyy tunnistamaan tunteensa ja käsittelemään niitä. Hänen tulee myös pystyä sietämään kielteisiä tunteita sekä antamaan tilaa tunteiden vapaalle ilmaisemiselle. Ohjaajan tulisi olla empaattinen, kuuntelukykyinen sekä turvallisuutta herättävä. Ohjaajalla tulee olla myös taito kiireettömän ilmapiirin luomiseen, välittämiseen ja joustamiseen. (Aalto 2000, 137–141.)

3.2.3 Vuorovaikutustaidot

Ryhmäytymisharjoitteita ohjaavalla tulee olla hyvät vuorovaikutustaidot, jotta hän pystyy tukemaan ryhmän turvallisuusprosessin etenemistä. Ryhmää ohjaavalla tulee olla ennen kaikkea yhteys omiin persoonansa ulottuvuuksiin, koska ne vaikuttavat ihmisen toimintaan. Ohjaajan tulee olla myös tietoinen omista tarpeistaan, tunteistaan, arvoistaan ja moraalistaan. (Aalto 2000, 26.)

Ohjaajalla tulee olla kyky olla asioista eri mieltä ja kyky kuunnella toista, jotta pystyy ymmärtämään toisia ja heidän ajatusmaailmaansa. Ohjaajan tulisi myös olla osallisena tukemassa pahan olon poistumista ja osallistua ihmisen hyvään oloon.

Myös omien tunteiden ilmaisu on ohjaajalle tärkeä taito, sillä ne vaikuttavat ohjaajan toimintaan ja heijastuvat sitä kautta ryhmään. (Aalto 2000, 26–27.)

Ohjaajalla tulee olla myös taito ja uskallus myöntää omat virheensä ja tunnustaa onnistumisensa. Ohjaajan tulee osata antaa ja vastaanottaa korjaavaa palautetta, sillä sen avulla ohjaaja pystyy kehittämään ohjattavan ryhmän yhteistyötaitoja sekä kasvattamaan luottamusta. Lisäksi myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen lisää viihtyvyyttä sekä motivoi ryhmäläisiä jatkossa. (Aalto 2000, 26–27.)

4 SOSIAALIPEDAGOGINEN TYÖ

Tässä luvussa kerron tarkemmin toiminnallisen osuuden taustalla vaikuttaneesta sosiaalipedagogisesta työskentelytavasta. Aluksi kerron yleisesti sosiaalipedagogiikalle tyypillisiä piirteitä. Lopuksi tarkastelen sosiaalipedagogisen lähestymistavan näkymistä kasvatustyön näkökulmasta.

4.1 Sosiaalipedagogiikan lähtökohdat

Sosiaalipedagogiikalle ei ole olemassa yksiselitteistä tulkintaa. Sosiaalipedagogiikka pyrkii vaikuttamaan yksilöiden ja yhteisöjen tulevaisuuden rakentamiseen positiivisemmaksi. Tavoitteena on yksilön elämänhallinnan lisääntyminen ja yksilön osallisuuden tunteen kasvu yhteiskunnan jäsenenä. (Hämäläinen 2001, 11–12, 61, 64.)

Sosiaalipedagogiikalle on tyypillistä ajattelutapa sekä käytännön toiminnallinen työ, jonka tarkoituksena on yksilön auttaminen, ongelmien ennaltaehkäisy, yksilön integroiminen yksilölle merkityksellisiin yhteisöihin sekä ongelmien lievittäminen. Kohderyhmänä on usein huono-osaiset, syrjäytymisvaarassa olevat yksilöt. Sosiaalipedagogiikassa nähdään, että vaikuttamalla yksilöön ja auttamalla ihmistä kuulumaan erilaisiin yhteisöihin voidaan auttaa yksilöä rakentamaan identiteettiään, ylläpitämään positiivista elämänlaatua, edistämään hyvinvointia sekä saavuttamaan yhteiskunnassa tärkeitä vuorovaikutustaitoja. (Hämäläinen 2001, 15, 24, 30, 33, 35–36.) Sosiaalipedagoginen työ on ihmisten arjessa tapahtuvaa tilannesensitiivistä, avointa sekä vuorovaikutuksellista toimintaa (Hämäläinen 2001, 67).

Sosiaalipedagogiselle interventiolle tyypillisiä kohteita ovat (Hämäläinen 2001, 32):

- 1) Inhimilliset kasvu prosessit, joiden kautta muodostuvat yhteiskuntaan integroituminen, sosiaalinen toimintakyky, yhteiskunnallinen identiteetti, osallisuus ja osallistuminen sekä riittävä elämäntilanne.
- 2) Erityiset ongelmat, jotka vaikeuttavat yksilön integroitumista yhteiskunnan toimintajärjestelmiin sekä yhteisöihin, joiden kautta saavutetaan elämisen laatua, osallisuutta sekä elämäntilannetta (Hämäläinen 2001, 32).
- 3) Pedagoginen toiminta, jonka kautta edistetään täysipainoista yhteiskunnan jäsenyyttä, sekä ehkäistään ja lievitetään integraatio-ongelmia, syrjäytymistä tai muuta huono-osaisuutta (Hämäläinen 2001, 32).

Sosiaalipedagogisen työntasojat ovat yksilön ohjaus ja neuvonta, ryhmässä ja sen kautta tapahtuva pedagoginen vaikuttaminen sekä yhteisöissä toimiminen ja niiden kasvumahdollisuuksien hyödyntäminen. Myös kulttuurinen vaikuttaminen pedagogisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä ihmisten rohkaisu ja kannustus liittyä mukaan poliittiseen toimintaan ovat sosiaalipedagogisia työmuotoja. (Hämäläinen 2001, 66.)

Sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteita ovat ”dialogisuus ihmisten välisissä suhteissa, yhteisön kasvupotentiaalin käyttö ja kehittäminen, ylisukupolvinen ajattelutapa, itseapuun auttaminen, kriittisen tietoisuuden herättäminen, ihmisenä kasvamisen kokonaisvaltainen tukeminen, toiminnallisuus, osallistuminen ja osallistaminen” sekä yhteisöllisyys ja elämyksellisyys (Hämäläinen 2001, 67).

4.2 Sosiaalipedagoginen näkökulma kasvatustyössä

Kasvatuksellisessa sosiaalipedagogisessa näkökulmassa painotetaan yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä näkökulmia osana kasvatusta ja yksilön kehittymistä. Yksilöä autetaan kiinnittymään yhteiskuntaan sekä osaksi sen toimintajärjestelmiä ja yhteisöjä. (Hämäläinen 2001, 16.) Tätä kautta mahdollistuu ihmisen persoonallisuuden kehittyminen ja ihminen pystyy muokkaamaan omaa identiteettiään. (Hämäläinen 2001, 63).

Sosiaalipedagoginen työ on yksilöiden sosiaalista kasvatustyötä. Sen tarkoituksena on jäsentää ja toteuttaa sosiaalista kasvatusta sekä yksilöiden ja yhteisöjen kokonaisvaltaista tukemistyötä. Tätä kautta ihmisiä autetaan kasvamaan osaksi yhteiskuntaa sekä vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Työn kautta ihmiset oppivat myös ottamaan itse vastuuta niin omasta kuin muidenkin ihmisten hyvinvoinnista, joka johtaa elämänlaadun paranemiseen. (Kurki ym. 2006, 9.) Kasvatuksen tavoitteena on ihmisten sosiaalisten valmiuksien ja taitojen kasvattaminen. Näiden kautta mahdollistuu yksilön kiinnittyminen osaksi yhteisöä ja yhteiskuntaa. Tähän päästäkseen ihmisen tulee oppia ryhmään kuulumiseen liittyviä taitoja sekä tuntee olevansa arvostettu ja hyväksytty itselleen merkityksellisissä ryhmissä. (Kurki ym. 2006, 77.)

Oppimalla koulussa sosiaalisia vuorovaikutustaitoja oppilaat oppivat taitoja myös yhteiskunnan muilla saroilla toimimisesta (Kurki ym. 2006, 112). Sosiaalisten suhteiden rakentaminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Mikäli oppilas ei ole sosiaalisesti avoin saattaa käydä niin, että hän viettää koulussa aikaa yksin. (Kurki ym. 137.) Kouluyhteisöä on rakennettava ihmisten välisten suhteiden synnyttämisestä sekä vahvistamisesta. Näin saadaan muodostettua kouluyhteisö, jossa sen jäsenet välittävät toisistaan, pitävät huolta toisistaan sekä saavat nauttia positiivisesta toimintaympäristöstä. Sosiaalipedagogisen toiminnan keinona ja tavoitteena kouluissa on yhteisöllisyyden elvyttäminen ja vahvistaminen sekä yhteisön mahdollisuuksien esille tuominen. Sosiaalipedagogisella toiminnalla saatetaan oppilaita yhteen, mahdollistetaan persoonallisten ja yhteisön resurssien käyttö ja kehittyminen sekä helpotetaan persoonallista ja yhteisöllistä kasvua. Näin saadaan vahvistettua yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä yhteisvastuuta, jotka vähentävät kouluympäristössä ilmeneviä ongelmia, kuten koulukiusaamista. (Kurki ym. 2006, 157–158.) Yhteisön kautta ihminen saa tukea ja aineksia oman persoonallisuutensa ja identiteettinsä rakentamiseksi. Yhteisö mahdollistaa elämänhallinnan tunteen sekä hyvinvoinnin lisääntymisen. (Kurki ym. 2006, 158.)

5 TOIMINNALLISEN OSUUDEN KUVAUS

Tässä luvussa kerron opinnäytetyöni etenemisestä sen eri vaiheissa. Kerron kohde-ryhmälle valitsemistani ryhmäytymisharjoitteita, jotka valitsin tukemaan toimintani

tavoitetta ja tarkoitusta. Esittelen myös toiminnallista osuutta yleisesti. Lopuksi kerroon yksityiskohtaisemmin kunkin toimintakerran ydinasioita.

5.1 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Opinnäytetyöprosessini lähti vauhdikkaasti liikkeelle heti kun sain päätettyä opinnäytetyöni aiheen maaliskuussa 2009. Saman kuukauden aikana kokosin toimintasuunnitelmaa sekä kyselin yhteistyö koulua toiminnallista osuuttani varten. Ensimmäiselle yhteistyökumppanikseni kysymälleni koululle lähetin kirjeitse yhteistyöpyynnön (liite 1). Vastaus heiltä tuli nopeasti seuraavalla viikolla, jossa he kertoivat, ettei heillä ollut tarvetta opinnäytetyöni tapaiseen toimintaan.

Seuraavalle koululle lähetin sähköpostitse yhteistyöpyynnön, jossa oli liitteenä yhteistyökumppani-kirje (liite 1). Vastaus heiltä tuli nopeasti sähköpostiini ja sain positiivisia uutisia. Saamani vastaus oli koulun myöntämä tutkimuslupa työlleni. Sähköpostissa sain myös yhteystiedot yhteydenottoa varten tulevaan ensimmäisen luokanopettajaan. Hänen kanssaan sovin yhteistyöstä syksyllä toteutettavasta ryhmäyttämistoiminnasta tarkemmin toukokuussa 2009. Tapaamista ennen olin muutaman kerran häneen yhteydessä sähköpostitse. Tapaamisessa haastattelin (liite 2) opettajaa ja sain häneltä tarvittavia tietoja tulevasta ensimmäisestä luokasta. Saamani informaation ja toiminnassa saamieni kokemusten pohjalta suunnittelin syksyn 2009 aikana kohderyhmälleni sen erityispiirteet, kehitysvaiheen ja ikätason huomioivia ryhmäyttämisharjoitteita.

Toiminnasta kertovan kirjeen (liite 3) tein ja lähetin sähköpostitse ensimmäisen luokan opettajalle viikkoa ennen koulun alkamista. Näin kirje oli valmiina jaettavaksi vanhemmille koulujen alkamisen yhteydessä viikolla 33. Kirjeen tarkoitus oli kertoa vanhemmille mitä, miksi ja koska olin tekemässä opinnäytetyöhöni liittyvää toiminnallista osuutta koululla. Viikolla 33 valmistelin joitakin toiminnassani käytettäviä asioita. Viikolla 33 sovimme myös toteutus kertojen aikataulun. Koko prosessin ajan kävimme paljon sähköpostitse keskustelua luokanopettajan kanssa toiminnalliseen osuuteeni liittyvistä asioista.

5.2 Roolit toiminnallisessa osuudessa

Toiminnallisessa osuudessa toimin ryhmäytymisharjoitteiden suunnittelijana, ohjaajana ja toiminnan arvioijana. Ohjaajana toimin sosiaalipedagogisen toimintatavan mukaisesti. Sosiaalipedagogiikan toimintaperiaatteet, jotka näkyivät toiminnallisessa osuudessani olivat vuorovaikutuksellisuus, toiminnallisuus, osallistuminen ja osallistaminen sekä yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Nämä kaikki periaatteet tulivat esille eri tavoin painottuen erilaisten ryhmäytymisharjoitteiden kautta.

Tutkimukseen mukaan lähteneen koulun ensimmäisen luokan opettaja havainnoi ryhmän toimintaa oman työnsä tueksi. Luokanopettaja havainnoi lisäksi toimintaani ohjaajana ja antoi siitä kertojen jälkeen palautetta. Loppuarvioinnin luokanopettajalle teki etukäteen antamieni kysymysten pohjalta (liite 6).

Koulu osallistui toteutukseeni monistamalla vanhemmille jaettavan materiaalin (liite 3). Sain lisäksi koululta toteutukseeni tarvitsemiani tarvikkeita ja materiaaleja. Yhteistyö koulun opettaja oli toimintakerroilla päävastuussa tapahtumista. Koulun vakuutus oppilaita varten koski myös minun ohjaamaani toiminta-aikaa.

5.3 Toiminnan tavoite ja tarkoitus

Toiminnallisessa osuudessa tavoitteenani oli omalta osaltani auttaa luomaan koulu- luokasta ryhmä, jossa sen jäsenet tuntevat olonsa turvalliseksi ja kokevat tulevansa hyväksytyksi sellaisena kuin he ovat. Toiminnan tarkoituksena oli osaltani luoda luokkaan viihtyisä, lämmin ja toisia kunnioittava ilmapiiri, jossa ”me-hengen” siemen alkoi itää. Halusin saada oppilaille tunteen siitä, että he kuuluvat ryhmään ja ovat osa luokkaa. Lisäksi tarkoitukseni oli olla oppilaiden apuna heidän luodesaan uusia ystävyysuhteita koulun aloitusvaiheessa.

Toiminnallisen osuuden tavoitteisiin ja tarkoitukseen pääsemiseksi suunnittelin ja toteutin ryhmäytymisharjoitteita kantahämäläisen koulun ensimmäisen luokan oppilaille. Alkavan koulutaipaleen tukena ryhmäyttämismenetelmä on mielestäni hyvä keino auttaa luomaan positiivinen, kannustava oppimisympäristö, jossa oppilaat toimivat toinen toistaan auttaen. Ryhmäyttämisen avulla koululuokkaan on mahdollis-

ta synnyttää vahva yhteishenki, jossa jokaisella oppilaalla on oma paikkansa ja roolinsa eikä ketään jätetä yksin. Ryhmäytämismenetelmien kautta oppilaat pystyvät tutustumaan itseensä, toisiinsa sekä ryhmätyöskentelyyn. Ryhmäyttäminen mahdollistaa myös oppilaiden sosiaalisten taitojen kasvamisen ja kehittymisen. (Aalto 2000, 9,11.)

Ryhmäytymisharjoitteiden kautta tahdoin tuottaa luokan oppilaille mukavia yhdessä olon hetkiä. Ilolla on voimauttava vaikutus, joka on ihmisen hyvinvoinnille tärkeää. Lisäksi se auttaa ihmisiä kohtaamaan vaikeita asioita ja selviytymään niistä. Ilo myös kasvattaa ihmisen sitoutumista oppimisprosessiin sekä parantaa oppimisen laatua ajattelun monipuolistumisen myötä ja tietoisuuden lisääntyessä. Yhdessä koetut positiiviset kokemukset lisäävät yhteisön toimivuutta ja tehokkuutta. Ilon kokeminen on yhteydessä myös ihmisen myönteisen minäkuvan muodostumiseen. (Rantala 2006, 35–37.) Mukavat yhdessä olon hetket ja ilon kokeminen yhdessä luokkatovereiden kanssa luovat hyvän lähtökohdan koulunsa aloittaville lapsille oppimisen ja koulussa viihtymisen kannalta.

Aallon (2002, 17, 21) mukaan koululuokille hyvä ryhmäytymisen taso on sellainen, jossa oppilaat voivat ilmaista mielipiteitään, tunteitaan ja arvojaan hyväksyvässä ilmapiirissä, ilman vähättelyä. Tällainen ryhmän turvallisuuden taso on vaihe viisi. Ryhmän turvallisuuden tason prosessi on luettavissa alaluvusta 3.1. Vaihe viisi on myös koulutuksessa saamaani ammattitaitoa vastaava turvallisuuden taso, jonne voim ryhmäyttäjänä ryhmän kanssa turvallisesti pyrkiä (Aalto 2002, 19–20). Toiminnallisessa osuudessa pyrin valitsemaan luokan ryhmäytymistä parhaiten palvelevia harjoitteita, joiden tarkoituksena oli edistää turvallisuuden tason kasvua.

5.4 Toiminnassa käyttämiäni ryhmäytymisharjoitteita

Ryhmäytymisharjoitteet ovat toiminnallisia menetelmiä, joiden avulla kasvatetaan ryhmän turvallisuuden tunnetta (Aalto 2000, 69). Toiminnallisuus mahdollistaa muun muassa tekemällä oppimisen, elämyksien saamisen, turvallisen ryhmän luomisen, omien kokemusten vertaamisen toisten kokemuksiin sekä aitojen tunne- ja asennekokemusten saamisen (Aalto 2000, 149–151).

Ryhmäytymisharjoitteita suunniteltaessa tulee huomioida muun muassa toiminnalle asetetut tavoitteet, kohderyhmä, toimintaympäristö ja ajankäyttö. (Aalto 2000, 81, 83–86.) Toiminnallisessa osuudessa nämä elementit olivat pääosassa toimintaa suunnitella ensimmäisen luokan oppilaiden ryhmäytymisessä.

Toteutukseeni valitsin sellaisia harjoitteita, jotka koin kohderyhmälle sopiviksi ja tärkeiksi kouluryhmän ryhmäytymistä ajatellen. Ohjaamistani ryhmäytymisharjoitteista suurin osa oli leikkien ja yhteisen hauskanpidon kautta tapahtuvaa oppimista itsestä, toisista ja ryhmässä toimimisesta. Aallon (2002, 23) mukaan oikein valitut leikit ja hassuttelu ovat nopeita tapoja lisätä ryhmän turvallisuutta. Leikki on myös luonnollinen tapa oppia 6–7-vuotiaille lapsille (Dunderfelt 1997, 84). Ryhmäytymisen edistämiseksi on koottu erilaisia harjoitteita, joista seuraavaksi käyn läpi tarkemmin niitä, jotka olivat edustettuina omassa toiminnallisessa osuudessani. Toiminnallisessa osuudessani käyttämäni leikit ohjeineen ovat luettavissa liitteestä viisi.

Tutustumisharjoitusten avulla pystyy rentouttamaan ryhmää ja poistamaan ryhmän toiminnassa esiintyvää alkujännitystä. Tutustumisleikkien avulla ryhmän jäsenet oppivat tuntemaan toisiaan paremmin. Niiden avulla pystyy huomioimaan jokaisen ryhmän jäsenen. (Leskinen 2009, 21.) Tutustumisharjoitukset ovat yksi merkittävin ryhmäytymisen mahdollistaja (Aalto 2000, 180). Koen tutustumisharjoitukset hyväksi keinoksi lisätä ryhmäläisten tunnetta siitä, että he ovat tärkeitä, heistä ollaan kiinnostuneita ja he saavat tätä kautta tuntea olevansa osa ryhmää. Tutustumisharjoituksia toiminnallisessa osuudessa edustivat leikit Reiskan rento asento, Satuhahmo tutustuminen ja Pidän kaikista, jotka....

Ryhmien muodostamisen -harjoitukset auttavat ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä sekä ryhmää toimimaan yhteistä tavoitetta kohti. Ryhmiä sekoittamalla pystyy ennaltaehkäisemään ja murtamaan ryhmäläisten välisiä klikkejä sekä löytämään uusia ulottuvuuksia. (Leskinen 2009, 39.) Ryhmiin jakautumiset suoritin toiminnallisessa osuudessa siten, että ryhmät muodostuivat ennalta arvaamattomasti. Halusin tehdä jakautumiset erilaisten koodien mukaisesti, jotta kaikilla oppilailla oli ryhmiin jakautuessa sama lähtökohta. Halusin käyttää koodeja, sillä lasten valitessa itse ryh-

mät, saattaa olla vaarana se, että aina samat lapset jäävät viimeiseksi tai samat lapset ovat samassa ryhmässä.

Toiminnassani käytin apuna myös rauhoittumisharjoituksia. Näiden tarkoituksena oli kehittää oppilaille vastuunottotaitoa sekä luottamusta (Leskinen 2009, 139.) Rauhoittumisen katsoin tärkeäksi myös siksi, että luokassa oli ajoittain todella rauhatonta. Rauhoittumisen kautta pystyin myös konkretisoimaan toimintakertojen rungon ja luomaan turvallisuuden tunnetta lapsille siten, että toimintakertojen päätteeksi oli aina sama rauhoittumisharjoitus. Lopettamiseen liittyvät harjoitukset nostattavat myös yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä tuottaa hyvän mielen (Leskinen 2009, 145). Jokaisen toimintakerran päätteeksi ohjasin sähkötyksen, jonka tarkoituksena oli lisäksi toimia oppilaille takaisin koulumaailmaan siirtymisen merkkinä.

Myös leikit ja hullutteluharjoitukset toimivat ryhmäytymisen apuna. Leikkejä käytin toiminnallisessa osuudessa paljon, koska leikki on kohderyhmälle ominainen tapa oppia (Stakes 2005, 20). Leikit toimivat myös toiminnan alussa sulattajina, joiden tarkoitus on ohjata ryhmäläiset irti arjesta ja suunnata heidät kohti toimintaa (Aalto 2000, 166, 169). Toiminnallisessa osuudessa leikkejä ja hullutteluharjoituksia edustivat: Kosketukset, Jääkalikka hippa, Ankkalinna, Jäämies, Kaikki kalat kotiin, Lännen nopein, Tsirp PiiP, Magneetin kosketus ja Tuolileikki. Sulattajan ominaisuudessa toiminnallisessa osuudessa toimi alkuloru, joka on luettavissa liitteestä neljä.

Toiminnallisessa osuudessa eri tyylistä ryhmäytymisharjoitteista edustettuina olivat myös yhteistoimintaharjoitteet. Nämä harjoitteet suoritetaan kokonaisuena ryhmänä. Harjoitteiden tarkoituksena on tuottaa onnistumisen kokemuksia yhdessä tekemisen kautta. Yhteiset onnistumiset nostattavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja me-henkeä. Yhdessä tekeminen on myös hauskaa ja yksi tapa tutustua ryhmän muihin jäseniin. Yhteiset onnistumiset ja toisiin tutustuminen mahdollistaa ryhmän jäsenten vapautumisen ja tätä kautta avoimen ilmapiirin syntymisen. (Aalto 2000, 280.) Yhteistoimintaharjoitteita toiminnallisessa osuudessani edustivat seuraavat leikit: Viisi jalkaa, kolme kättä, Paperitorni, Ylitykset, Hujan hajan, Ryhmän huuto ja tuuletus, Naurujono ja Gordionin solmu.

Yhdellä kerralla ryhmäytymisen apuna käytin myös seikkailuihin perustavaa toimintaa. Seikkailu toteutui toiminnallisen osuuden kolmantena kertana, jolloin toteutin Aarrejahdin (ks. 5.5.3). Ryhmäseikkailussa tehtävät suoritetaan ryhmänä ja ryhmä voi tätä kautta oppia ”ryhmäksi tulemisen taidon” (Aalto 2000, 440). Toteuttamani seikkailun suunnittelin itse kohderyhmän, toimintaympäristön ja -ajan huomioiviksi. Seikkailukerta sisälsi erilaisia ryhmäytymisharjoitteita.

Viimeisellä toteutuskerralla käytössä oli myös eroharjoitus. Eroharjoituksilla tarkoitetaan harjoitteita, joissa käydään läpi tilanteita ja tapahtumia, joita ryhmä on kokenut yhdessä. Halusin ottaa mukaan käyntieni loppumista ja yhteisiä hetkiä juhlistavan Myönteisen palaute -harjoitteen. Toteutin harjoitteen siten, että jaoin oppilaille ”1 A” -mitalin.

5.5 Toimintakertojen kuvaus

Tutkimukseni kohderyhmänä olivat ensimmäisen luokan oppilaat. Luokassa oli yhteensä 19 lasta, joista 13 oli poikia ja kuusi tyttöjä. Lähes kaikki oppilaat tunsivat toisensa ennalta. He tulivat muutamaa oppilasta lukuunottamatta samasta päiväkodistä. Kaikki heistä kuitenkin asuivat samalla asuinalueella, joten nämä muutama eri paikasta tulleet lapset tunsivat myös ennalta osan luokkatovereistaan. (Luokanopettajan haastattelu 2009.)

Toiminnallinen osuuteni toteutui intensiivisesti neljän viikon aikana. Toteutus tapahtui syksyllä 2009 elo-syyskuun vaihteessa, viikkojen 34 – 37. Tapasin oppilaita yhteensä kahdeksan kertaa 45 minuutin ajan. Ensimmäisellä viikolla tapasin oppilaita maanantaina, keskiviikkona sekä perjantaina. Seuraavina kahtena viikkona tapasin oppilaita keskiviikkona ja perjantaina. Viimeisellä toteutusviikolla tapasin oppilaita vain keskiviikkona. Maanantaisin ja perjantaisin toiminta-aika oli klo. 11.15–12 ja keskiviikkoisin klo. 12.15–13.

Toimintakerroilla toimin joustavasti, vaikka olinkin luonut alustavat raamit kullekin toimintakerralle. Toimintakertojen alustava suunnitelma helpotti ajankäyttöä ja mahdollisti eri ryhmäytymisharjoitetyyppien käyttämisen (ks. 5.4). Alustava suunnit-

telma loi itselleni myös varmuutta ryhmänohjaamiseen.

Olin suunnitellut valmiiksi jokaista kertaa varten aloituslorun (liite 4), loppulaulun (liite 4) ja loppuleikiksi sähkötyksen (liite 5). Lorun tehtävänä oli virittää oppilaat ryhmäytymisharjoitusten alkamiseen. Lorusta oppilaat saivat myös vihjeen kerran toiminnasta. Laulun tarkoituksena oli antaa lapsille ennakoinnin mahdollisuus siitä, että toiminta oli loppuillaan. Myös loppulaulu sisälsi vihjeen siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Sähkötyksen (liite 5) tavoitteena oli lisätä ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja toimia me- hengen luojana (Hyppönen & Linnossuo 2002, 82). Sähkötyksen tarkoitus oli toimia myös tilanteen rauhoittajana sekä takaisin koulumaailmaan siirtymisen merkinä.

5.5.1 Ensimmäinen kerta: Tutustuminen A

Tällä kerralla toiminnan tarkoituksena oli tutustuttaa luokan oppilaita toinen toisiinsa. Kerran leikit löytyvät liitteestä viisi, otsikoiden tutustumisharjoitteet ja rauhoittumisharjoitteet alta. Käyttämäni lorut ja laulut löytyvät liitteestä neljä.

Järjestin luokan siten, että pulpetit olivat luokan reunoilla, jolloin luokan keskiosa oli vapaana toimintaa varten. Välitunnin loputtua oppilaat saapuivat luokkaan nopeasti ja pyysin heidät luokan keskelle istumaan. Teimme piirin ja kerroin lapsille kuka olen ja, että tapaamme yhteensä kahdeksana kertana. Sitten harjoittelimme aloituslorun siten, että aluksi lausuin lorun ja näytin esimerkkinä leikin ja sitten toistimme lorun yhdessä. Lopuksi kysyin minkä vihjeen he saivat toiminnasta lorun loppupuolelta ja eräs poika vastasi: ”piirretään.”!

Lapset menivät istumaan pulpetteihinsa, jonka jälkeen pyysin kaksi vapaaehtoista, tytön ja pojan, jakamaan kaikille piirustuspaperit. Lapset ottivat esille pussiliidut ja ohjeistin heitä piirtämään heidän mielestään kaikkein parhaimman satuhahmon tai sarjakuvasankarin. Lapset kysyivät lupaa piirtää myös mielikuvituskavereita tai eläimiä. Lasten piirtäessä taustalla soi Fröbelin palikoiden cd: Parhaat palat – hittejä levyiltä ja videoilta. Musiikki valinta oli lapsille mieleinen ja se näkyi iloisina ilmeinä, hymyinä ja musiikin tahtiin liikehtimisellä. Lapset kirjoittivat piirrustusten etu-

puolelle nimensä ja tulivat sitten piiriin.

Aloitin kertomalla omasta piirrustuksestani: miksi valitsin sen ja mikä hahmossa oli mielestäni kivaa. Sitten oli lasten vuoro. Piirrustuksista neljällä oli piirrettynä mielikuvituskaveri, kahdella oli smurffeja, kahdella lapsista oli kuvattuna dinosaurus ja kahdella sarvikuono. Yksittäisiä piirroksia oli seuraavista: Spiderman, kitaraa soittava kissa, superkarvainen silmätön koira, vaaleanpunasiipinen keiju, Hello Kitty sekä kissa. Kolme lapsista ei halunnut näyttää työtään, koska ne olivat jääneet kesken-eräisiksi. Kysyin jokaiselta lapselta myös omalla vuorollaan mitä hän piti tehtävästä. Aika monet sanoivat, että tehtävä oli kiva, mutta kivan siitä teki vain ”joku”. Muutama lapsista kertoi, että tehtävästä teki kivan hauska musiikki. Ongelmia tässä harjoituksessa olivat se, että lapset halusivat kovasti nähdä toistensa töitä ja siirtyivät aina lähemmäksi piirin keskustaa ja toistensa eteen. Piirrustukset herättivät myös keskustelua, joka aiheutti hälinää.

Lopuksi harjoittelimme loppulaulun siten, että kerroin ensiksi sanat samalla näyttäen esimerkkiä. Pyysin lapsilta ehdotuksia huudahdukseksi. Lapset ehdottivat seuraavia: ”Jee!” ja ”Tähti!”. Itse ehdotin huutoa: ”1 A on paras!”, josta lapset innostuivat. Ehdotukseni jälkeen yksi lapsista ehdotti huudoksi: ”B 1 on huono!”. Koska enempää ehdotuksia ei tullut niin äänestimme parhaan huudon ja ehdotuksista eniten ääniä sai ”1 A on paras!”- huuto. Tämän jälkeen lauloimme ja leikimme laulun yhdessä ja loppuhuuto oli yllättävän kova.

Siirryimme piiriin ja aloitimme sähkötyksen siten, että nostimme ensin vasemman käden ylös ja sitten oikean käden suoraksi eteenpäin. Sitten laskimme vasemman käden oikean käden päälle ja tartuimme viereisiä kavereita kädestä. Tämä teetti hie- man hankaluuksia kun levottomimmat lapset tekivät piiristä joko liian suuren tai liian pienen. Autoin joitakin lapsia pistämään kädet oikein. Kun olin saanut kaikki käsikkäin pyysin pyörähtämään vielä ympäri, pyyntöni nauratti lapsia. Osa suoriutui siitä mallikkaasti, levottomimmat vetivät taas piirin rikki. Ohjeistin lopulta lapsia seisomaan kasvot piiristä ulospäin ja ottamaan käsistä kiinni, mutta tämäkin tuotti vaikeuksia.

Olin tyytyväinen toimintakerran sisältöön. Lopussa tosin unohdin kysyä lasten toi-

veita seuraavalle kerralle. Toteutus oli mielestäni onnistunut ja kerran tarkoitus saavutettiin. Satuhahmo tutustuminen auttoi tuomaan esille lapsille tärkeitä asioita ja löytämään luokassa yhteisiä kiinnostuksen kohteita. Tutustumisharjoitus viritti lapsissa paljon keskustelua, joka oli mielestäni positiivista, joskin keskustelu häiritsi kuvista kertomista. Onnistumisen kokemuksen sain myös musiikki valinnastani, sillä lapsien eleistä ja ilmeistä oli selvästi nähtävissä musiikin mieluisuus. Sain myös osallistettua lapsia toimintaan papereiden jaossa ja huudahduksen keksimisessä.

Positiivista omassa ohjauksessani oli se, että huomioin jokaisen lapsen yksitellen. Toimin joustavasti ja kannustin lapsia kertomaan itsestään. Toisaalta annoin mahdollisuuden olla kertomatta itsestään, jos lapsi näin halusi. Parantamisen varaa ohjauksessani seuraaville kerroille olisi muistaa loppulaulun sanat ja piirissä voisi olla merkityt paikat. Minulla tarvitsisi myös olla paremmat keinot saada lapset tottelemaan ja hiljentymään niin vaadittaessa. Ensi kerralla pyrin muistamaan myös lapsien toivomusten kuuntelemisen. Ajattelin helpottaa sähkötystä siten, että muodostamme tavallisen piirin, jossa lapset ovat käsikkäin. Itse olen piirin keskellä ja katson, että sähkö kulkee jokaiselle oppilaalle vuorotellen.

Ryhmästä oli havaittavissa se, että ryhmä etsii vielä muotoaan. Osasta lapsista heijastui jännittämistä, tämä ilmeni hiljaisuutena, arkuutena ja hieman vetäytymisenä ryhmästä. Jännittäminen kuuluu osana ryhmän ensimmäiseen kehitysvaiheeseen eli muotoutumiseen (Kopakkala 2005, 49). Ryhmästä oli havaittavissa myös samanlaisuuteen pyrkimistä, joka näkyi palautteen antamisessa. Viereinen lapsi sanoi samalla tavalla kuin edellinen lapsi oli vastannut. Toisaalta positiivista oli huomata, että ryhmästä irtosi myös naurua ja hymyilyä, jotka yleensä lisääntyvät ryhmän turvallisuuden tason kasvaessa (Aalto 2000, 72).

Lopuksi vielä luokanopettajan antamaa palautetta ensimmäisestä toimintakerrasta.

- *Lapset innostuivat musiikista ja piirtämisestä, osa lauloikin mukana, HYVÄ!!*
- *Kun annat ohjeita, vaadi hiljaisuutta ennenkuin kerrot ohjeet ja varmista, että kaikki ovat ymmärtäneet, mitä tehdä*
- *Pulpettien uusi muodostelma kiva, koska emme yleensä ole niin, lapsille mukavaa ja erilaista*
- *Jos osa saa tehtyä esim. piirroksen, voisiko olla joku lisätehtävä??*
- *käsi ylös rauhoittumisen merkiksi, HYVÄ*

- Jos tuntuu, että lapset eivät jaksakaan keskittyä kysymyksiin ja kuunnella toisen vastausta, voi odottamista helpottaa, vaikka siten, että ottaa yhden kysymyksen kerrallaan ja kaikki vastaa, toinen kysymys, kaikki vastaa jne.

- Kannustat lapsia puheillasi, KUULOSTI HYVÄLTÄ!!! jaksot kannustaa, vaikka oli levotonta ja yleistäminen hyvä juttu eli joku oli piirtänyt dinosauruksen ja kysyit pitävätkö muutkin niistä - Itse keksityt sanat lauluun, JES!!! =). (Luokanopettajan sähköposti 2009a.)

5.5.2 Toinen kerta: Tutustuminen B

Toisen kerran tarkoituksena oli jatkaa oppilaiden tutustuttamista toisiinsa. Tällä kerralla käyttämäni lorut ja laulut ovat luettavissa liitteestä neljä. Kerran leikit löytyvät liitteestä viisi seuraavien otsikoiden alta: tutustumisharjoitteet, ryhmiinjakautumisharjoitteet, yhteistoimintaharjoitteet ja rauhoittumisharjoitteet.

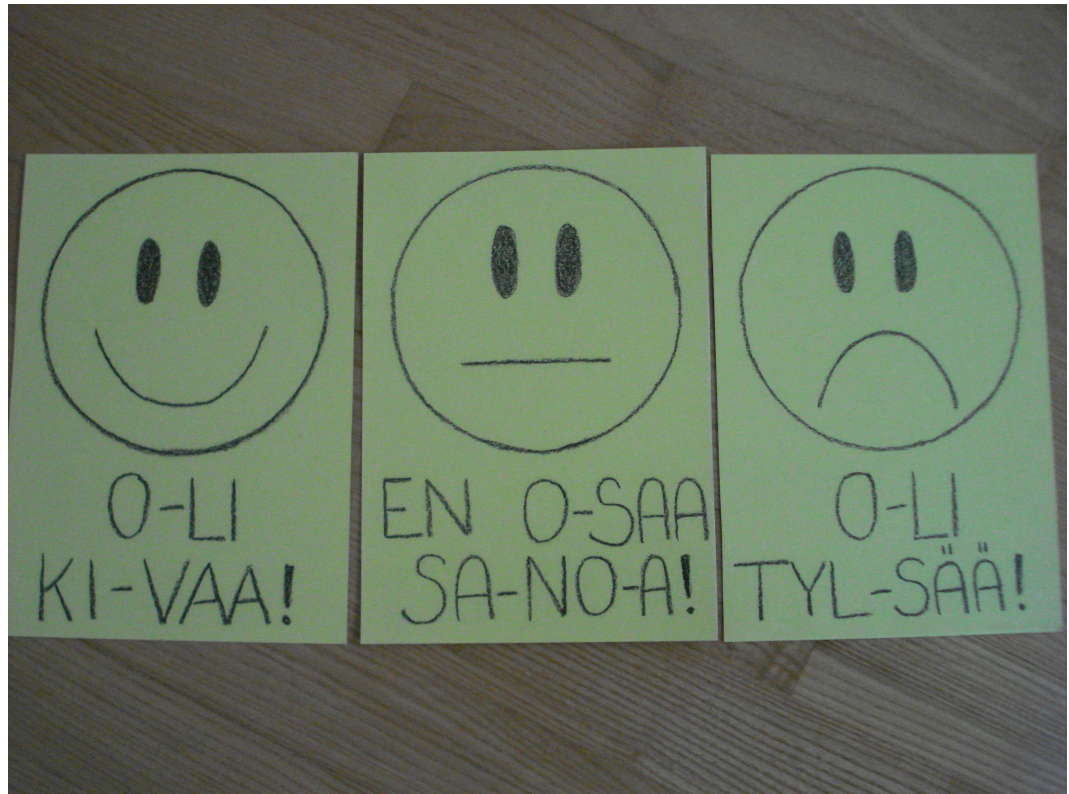
Järjestin luokan siten, että laitoin pulpetit neljän ryhmiin luokan reunoille siten, että luokan keskusta jäi vapaaksi. Lapset saapuivat taas ripeästi tunnille ja ohjasin heidät luokan keskelle. Yllättäen osa lapsista oli tehnyt piirin alun, jossa he olivat käsikäin. Kehuin lapsia ja käskin muiden ottaa mallia heistä. Pian piiri olikin valmis. Opettaja saapui luokkaan ja käski lapsia käyttäytymään ja tottelemaan. Tarkoituksena oli ollut tehdä se itse, mutta en viitsinyt toistaa opettajan sanomaa.

Aloitimme alkulorulla. Lapset osallistuivat siihen hienosti. Itselleni tuli muistikatkos ja positiiviseksi yllätykseksi yksi lapsi lausui lauseen loppuun juuri oikein. Sitten leikimme Reiskan rentoa asentoa. Näytin ensimmäisenä liikkeen ja lapset lähtivät leikkiin mukaan hyvin. Muutama lapsista ei millään meinannut keksiä itselleen sopivia asentoja, joten keksin heidän puolestaan asennon siten, että matkin heillä jo olevaa asentoa. Pyysin lapsia miettimään haluamansa liikkeen, asennon tai äänen valmiiksi ennen omaa vuoroa. Lapset keksivät mitä ihmeellisimpiä asentoja ja vääntelivät itsensä taitaviin asentoihin. Lapsilla oli todella hauskaa koko leikin ajan, lapset nauroivat ja heittäytyivät leikkiin mukaan hienosti. Yksi lapsi tosin jättäytyi piirin ulkopuolelle ja oli haluton osallistumaan. Leikki innosti lapsia siinä määrin, että jo ennen kuin kaikki olivat saaneet kertaalleen näyttää oman liikkeensä, niin lapset alkoivat sanomaan, että heillä olisi jo toinenkin keksittynä. Teimme vielä uuden kier-

roksen, jossa kukin halukas sai näyttää oman liikkeensä. Viimeisellä lapsella oli liike, jossa ojennettiin jalat suoriksi ja liikuttiin eteenpäin. Tästä kehiteltiin tehtävän, että kaikki liikkuu piirin keskustaa kohden siten, että varpaat koskevat lopulta toisiinsa. Lapset tykkäsivät – heidän kasvoiltaan oli nähtävissä iloisia hymyjä ja he nauroivat.

Seuraavaksi jaoin lapset ryhmiin kuvakorttien avulla. Tehtävänä oli keksiä ryhmälle huuto ja tuuletus. Osassa ryhmissä ideoita syntyi, joissakin ei. Näille ryhmille ohjeistettiin keksimään pelkän tuuletuksen edellisellä kerralla päätettyyn huutoon. Yhdessä ryhmässä yksi lapsi keksi kovasti kaikkia ideoita, mutta kaksi muuta oppilasta tyrmäsivät hänen kaikki ehdotuksensa. Yritin sitten saada näitä kahta muuta innostumaan, mutta tuloksetta. Lopulta kahdelta ryhmältä tuli uudet ehdotukset: ”Ykköset on parhaita!” ja ”Luokkavaras on paras!”. Liikkeitä ei syntynyt missään ryhmässä.

Lopulta pyysin ryhmiä valitsemaan hymynaama arvioinneista (ks. kuvio 1) ryhmän mielestä parhaiten tätä kertaa kuvanneen kortin. Muutamassa ryhmässä valinnan teki vain yksi lapsi, joten päätöksestä ei toivomallani tavalla keskusteltu. Joissakin ryhmissä kävi myös niin, että jokainen valitsi oman mieluisimman korttinsa. Valintaperusteiksi nousi joiltakin se, että kuvassa on kivoin kuva. Korteista nousi esille kolme kertaa hymyilevä naama, kaksi kertaa surullinen naama ja kolme kertaa viivasuoran suun omaava naama. Palautteena hymynaama ei ollut kaikkein paras, sillä se ei vastannut mielestäni kaikin osin toimintakerran aikana esillä olleita tunteita. Palautteena toiminnasta hymynaamat eivät ainakaan tällä kertaa tuottaneet tulosta myöskään siksi, että muutamat valitsivat surullisen naaman iloinen hymy kasvoiltaan.

KUVIO 1. Hymynaama arviointi

Siirryimme piiriin, jossa äänestimme uusien ja vanhan huudon välillä. Huudot ”Ykköset on parhaita!” ja ”1 A on paras!” saivat yhtä monta ääntä. Uusimme äänestyksen, mutta tilanne oli edelleen tasainen, niinpä yksi oppilaista äänesti vielä ”1 A on paras!”- huutoa. Lauloimme loppulaulun, jonka sanat minäkin tällä kertaa muistin. Loppuhuudon aikana lapset pääsivät luokkahuoneeseen kovan huudon.

Jatkoimme sähkötyksellä. Menin itse piirin keskustaan ja katsoin, että jokaisella oli kädet kiinni vierustovereiden käsissä. Tämän jälkeen sanoin antavani vastuun sähkötyksestä sellaiselle oppilaalle, joka oli käyttäytynyt tällä kerralla hienosti. Hyvin käyttäytyneitä oli paljon, joten pyörin ympärää silmät kiinni ja valitsin sähkötyksen aloittajan sokkona. Kertasin vielä sähkötyksen ohjeet ja käskin lapsia laittamaan silmät kiinni. Tällä kerralla sähkötyksessä sujui ongelmitta ja olin tyytyväinen siihen, että lapset osasivat rauhoittua vauhdikkaan kerran jälkeen.

Tämän kerran päällimmäinen ajatus oli ”jess!”, lapset tykkäsivät toiminnasta ja kerta oli näin ollen onnistunut. Olin myös iloinen siitä, että ryhmä käyttäytyi paljon pa-

remmin ja helpot asiat sujuivat helposti. Olin tyytyväinen kerran suunnitelmaan ja omaan joustavuuteeni ohjaajana. Sain myös huomioitua jokaisen oppilaan leikkien avulla. Lapset saivat tällä kerralla toimia sekä kokonaisena ryhmänä että pienryhmissä. Jälkeenpäin muistin taas unohtaneeni kysyä lasten ideoita toiminnan suhteen. Hieman jäi harmittamaan se, että huudon ja tuuletuksen keksiminen ei ollut lapsille helppoa. Toisaalta olin luvannut, että keksimme huutoja tällä kerralla, joten pidin lupaukseni.

Tällä kerralla huomasin muutosta joidenkin lasten toiminnassa. Tällä kerralla yksi lapsi oli jo huomattavasti rohkeampi ja toi itseään enemmän esiin. Viime kerralla hän ei halunnut esitellä omaa työtään ja tällä kerralla hän halusi näyttää jopa kaksi liikettä. Tällä kerralla ryhmästä irtosi vielä enemmän naurua kuin viimeksi, samoin kuin iloisia eleitä ja ilmeitä.

Lopuksi vielä luokanopettajan antamaa palautetta toiminnasta:

- *Kiva tehtävä, kun oppilaat saivat tehdä yhdessä, innostuivat selvästi, tässä ei meteli niin haittaa =>*
- *Hienosti keksit lasten asennoista liikkeitä niille, jotka eivät itse keksineet*
- *Kiva kun kysyit lopussa haluaako joku uudestaan, lapset tykkäävät tästä*
- *Rauhallisempi kerta ehdottomasti*
- *Edelleen kannustat mielestäni hyvin lapsia*
- *Hyvä, kun on tarpeeksi aikaa tehdä eikä ole kiire*
- *Keksit hyvin jatkoa lasten liikkeille esim. varpaat yhteen, kun liikuttiin pepulla eteenpäin*
- *Varmistit ymmärtämisen kaikilta HYVÄ HYVÄ*
- *Hymynaamat loistava keksintö! => Osa aina tosin pelleilee, mikä on valitettavaa. Harmi, että jo ekaluokkalaisilla on näin*
- *Kun annat ohjeita, anna selkeät rajat tehtävälle, EI tyhmyyksiä*
- *Joka kerta toistuvia leikkejä esim. laulut, HYVÄ*
- *Kun on tehnyt ja ollut nätisti, saa tehdä jotain kivaa on hyvä porkkana tekemiselle NÄIN vain jatkossakin! =>. (Palautelappu 2009a.)*

5.5.3 Kolmas kerta: Aarrejahti

Kolmas toimintakerta oli toiminnallisen osuuden pienimuotoinen seikkailu. Kerran tarkoituksena oli suorittaa ryhmäytymisharjoitteita seikkailussa eteenpäin pääsemi-

seksi. Käyttämäni lorut ja laulut ovat luettavissa liitteestä neljä ja käyttämiini ryhmäytymisharjoituksiin voi paneutua liitteessä viisi, seuraavien otsikoiden alla: ryhmäänjakautumisharjoitteet, yhteistoimintaharjoitteet ja rauhoittumisharjoitteet.

Varmistin luokanopettajalta, että oppilaat tiesivät jäädä välitunnilta ulos. Suunnitelmiini tuli heti muutoksia toiminta-alueen suhteen – jouduimme siirtymään koulun toisella puolella sijaitsevalle kentälle. Tämän vuoksi jouduin jättämään alkuperäisen suunnitelman sisältämän aarrekartta osion pois.

Ulkona oppilaat muodostivat jonon, jossa kuljimme koulun sivupihalle. Muodostimme piirin alkuloria varten. Lorusta lapset saivat vihjeen siitä, että tänään seikkailaan. Lasten ollessa piirissä jaoin heille pussista väripillit, jonka mukaan he jakautuivat ryhmiin Hujan hajan- leikkiä varten. Käskin oppilaita kuuntelemaan tarkkaan haettavat asiat ja jakamaan ne ryhmäläisten kesken. Osa lapsista ryntäsi heti hakemaan asioita, vaikka tarkoitukseni oli lähettää kaikki yhtä aikaa. Ohjeistukseni tässä kohtaa oli huono ja oppilaiden innostus tehtävää kohtaan suuri, sillä nopeinta ryhmää odotti pienimuotoinen palkinto. Kun lapset kuuluivat palkinnosta eräs lapsista sanoi, että: ”epäreilua, miksei kaikki saa palkintoa?”. Käskin hänen odottaa hetken.

Tehtävän voitti sininen ryhmä, joka sai tehtävästä palkinnoksi laatikon (ks. kuvio 2). Pyysin lapsia kokoontumaan piiriin sinisen joukkueen ympärille siten, että kaikki näkevät laatikon. Laatikon sisältä löytyi pieni rasia. Rasian sisältä löytyi pienet avaimet ja jäimme miettimään mihin avaimet voisivat kuulua. Lapset ehdottivat seuraavia kohteita: taloon, pyörään ja kaverikirjaan. Kun enempää ehdotuksia ei kuulunut käskin yhden sinisen joukkueen jäsenen laittamaan avaimet hyvään talteen.

KUVIO 2. Pienet avaimet, joiden käyttötarkoitus jäi oppilaille vielä arvoitukseksi.

Siirryimme alueen reunoilla olevien isojen kuusien juurelle. Laitoin lasten nähden kahden puun väliin narua noin metrin korkeuteen. Lapset arvailivat mitä seuraavaksi tapahtuisi ja ihmettelivät kuultuaan ohjeistuksen Ylitys- leikkiin. Käskin oppilaita miettimään tavan päästä narusta yli siihen koskematta. Vihjeeksi sanoin, että tehtävässä pitää auttaa kavereita. Hetken päästä yksi poika keksi ratkaisun: ”pitää nostaa narun yli”. Tähän tehtävään pyysin avuksi luokanopettajan ja koulunkäyntiavustajan varmistamaan, että tehtävä tulee suoritetuksi turvallisesti. Lapset menivät narusta yli iloisissa tunnelmissa. Narun ylittäneet oppilaat auttoivat koulunkäyntiavustajaa vastaanottamaan lapsia, joita me luokanopettajan kanssa nostimme narun toisella puolella. Yksi lapsista sanoi nostohetkellä, että häntä pelottaa, mutta korjasi pian: ”siis ei mua pelota yhtään”. Kolme viimeistä lasta kaipasi hieman kannustusta tehtävän suorittamiseen.

Tämän jälkeen käskin avaimia hallussaan pitävän oppilaan luovuttamaan avaimet Ylitys- leikin ratkaisun keksineelle oppilaalle. Hän sai kunnian avata aarrearkun (ks. kuvio 3), jonka sisältä löytyi pieni laatikko (ks. kuvio 4). Laatikko sisälsi kultaraho-

ja, jotka oli tehty suklaasta. Kaikki saivat palkinnoksi tehtävän hienosta suorittamisesta yhden suklaakolikon. Kun suklaat oli syöty, teimme tuttuun tapaan yhdessä loppulaulun ja sähkötyksen. Kiitin vielä oppilaita hienosta mukana olosta ja kavereiden auttamisesta.

KUVIO 3. Ylitykset -harjoitteen onnistunut suoritus johdatti oppilaat aarrearkun luokse.

Lopuksi muistin kysyä lasten toiveita seuraavaa kertaa varten. Lapset toivoivat ulkona oloa ja perinteisiä yhteisleikkejä, kuten hippaa, jäämiestä ja piilosta. Eräs lapsi toivoi näin: ”samanlainen seikkailu, mutta erilainen”. Lupasin lapsille, että sään salliessa olisimme ensi kerralla ulkona. Palautteena tästä kerrasta lapset sanoivat, että oli kivaa. Luokanopettaja sanoi tykänneensä tästä kerrasta ja idea oli hänestä tosi kivaa. Luokanopettaja antoi positiivista palautetta erityisesti ylitysharjoituksesta, jossa ryhmä sai toimia kokonaisuutena ryhmänä.

Tämä kerta oli mielestäni onnistunut, suunnitelmani toimi ja seikkailun puitteet ja viime hetken muutokset huomioon ottaen kerta oli todella hyvin toteutunut. Kaik-

kein hienointa oli se, että tällä kerralla kaikki lapset olivat toiminnassa alusta asti mukana ja jälleen heistä näkyi se, että he pitivät toiminnasta. Ainoa negatiivinen palaute tuli silloin kun yksi lapsista sanoi olevan epäreilua kun kaikki eivät saaneet palkintoa. Toivon kuitenkin, että hänelle ei jäänyt paha mieli – lopulta kaikki saivat palkinnon hienosta suorituksesta ja kavereiden auttamisesta. Oppilaat toimivat mielestäni hienosti ryhmänä Ylitys- harjoitteessa.

KUVIO 4. Suklaakolikoita – Aarrejahdin loppuhuipennus.

5.5.4 Neljäs kerta: Ulkoleikkejä

Neljännän kerran ideana oli osallistaa oppilaat toimintaan ja toteuttaa heidän ideoita toiminnasta. Lorut ja laulut löytyvät liitteestä neljä. Kerran leikit löytyvät liitteestä viisi otsikoiden Leikit ja hullutteluharjoitteet sekä Rauhoittumisharjoitteet alta.

Varmistin, että oppilaat tiesivät jäädä välitunnilta ulos, sillä sää salli suunnitellun ulkoleikki kerran toteutuksen. Tällä kerralla tarkoituksena oli mennä koulun vieressä olevalle kentälle, missä olimme olleet viime kerralla. Nyt se alue oli varattu, kuten myös koulun varsinainen piha. Jäljelle jäi asfaltoitu pihanosa, joka sinänsä oli sopivan kokoinen toimintaan, mutta aiheutti ongelmia leikkitilan rajaamiselle.

Muodostimme piirin ja aloitimme tuttuun tapaan alkulorulla, joka päättyi ”...pelata tänään haluaa!”. Lähdimme piiristä leikkimään Ankkalinna- leikkiä. Emme leikkinneet sitä kauaa, koska leikki jakoi mielipiteitä. Seuraavaksi leikimme Jäämiestä, joka kesti aika kauan. Osa lapsista olisi halunnut leikkiä sitä uudelleenkin, mutta siirryimme kuitenkin eteenpäin, koska kaikki eivät olleet innoissaan leikin uudelleen aloittamisesta.

Jatkoimme Jääkalikka hipalla, josta oppilaat eivät aiemmin olleet kuulleet. Valitsin vapaaehtoisista hipan. Tässä vaiheessa oppilaisiin levisi aikamoinen rauhattomuus. Komensin lapset pillin avulla riviin, jotta tilanne rauhoittuisi. Kerroin säännöt ja kysyin olivatko säännöt, alue ja hippa tiedossa. Sitten lähdimme hippasille ja lapset tykkäsivät tästä heille ihan uudesta hipasta.

Aikaa oli kulunut näihin leikkeihin arvioimaani aikaa kauemmin siten, että hipan loppuessa aikaa oli jäljellä 15 minuuttia. Pyysin lapset riviin, koska aika ja lasten käytös viittasivat siihen, että tällä kerralla Gordionin solmu ei olisi onnistunut. Niinpä kysyin lapsilta vielä jotakin lyhyttä leikkiä, jota he haluaisivat leikkiä. Ehdotuksena tuli aiemmin leikitty Jäämies, Kirkonrotta ja Kaikki kalat kotiin -leikki. Viimeisin leikki kuulosti lyhyeltä, joten pyysin sitä ehdottaneen lapsen kertomaan ohjeet kaikille. Pienensin edelleen aluetta, jotta leikki ei kestäisi pitkän jouksumatkan takia liian kauaa. Leikin jälkeen muodostimme loppupiiriin, jossa lauloimme loppulaulun ja teimme sähkötyksen.

Kokonaisuudessaan olin toteutus kertaan tyytyväinen, sillä huomioin lasten ehdotuksia ja toteutimme heidän näköisensä kerran. Lapsista oli hieman huomattavissa levottomuutta, mietin sen johtuvan siitä, että heidän opettajansa oli toista päivää pois luokasta. Lapsista oli nähtävissä innostus varsinkin Jääkalikka hippaan, jota he toivoivat myös ensi kerralle. Toisista lapsista heijastui innostuneisuus todella vahvasti,

muutamasta taas välinpitämättömyys, joka valitettavasti tarttui helposti myös muihinkin.

Omassa ohjaamisessani olin tyytyväinen joustavaan toimintaan ja lasten ideoiden ja toiveiden huomioimiseen ja toteuttamiseen. Tällä kerralla varmistin monesti, että ohjeet tulivat ymmärretyiksi ja tein selväksi sen, että asiat tehdään loppuun ja ne tehdään näitisti. Tästä kerrasta en saanut erikseen palautetta luokanopettajalta, koska hän ei ollut paikalla.

5.5.5 Viides kerta: Yhteisleikkejä A

Viidennen toimintakerran tarkoituksena oli jatkaa ryhmäytymistä nopeasti palvelevien leikkien käyttöä (Aalto 2002, 23). Toiminnassa tutuiksi tulleet lorut ja laulut on luettavissa liitteestä neljä. Tämän kerran leikit löytyvät liitteestä viisi kohdista: tutustumisharjoitteet, yhteistoimintaharjoitteet ja rauhoittumisharjoitteet.

Saavuttuani luokkaan minua oli odottamassa kaksi oppilasta, joista sain reippaat apulaiset järjestämään pulpetit luokan reunoille ja penkit luokan keskelle piiriin. Jutelin oppilaiden kanssa ja sain heiltä palautetta omasta toiminnastani. Lapset sanoivat, että oli kivaa, kun tulin taas, sai tekemistä. Olen kuulemma hyvä apulainen hauskanpidossa.

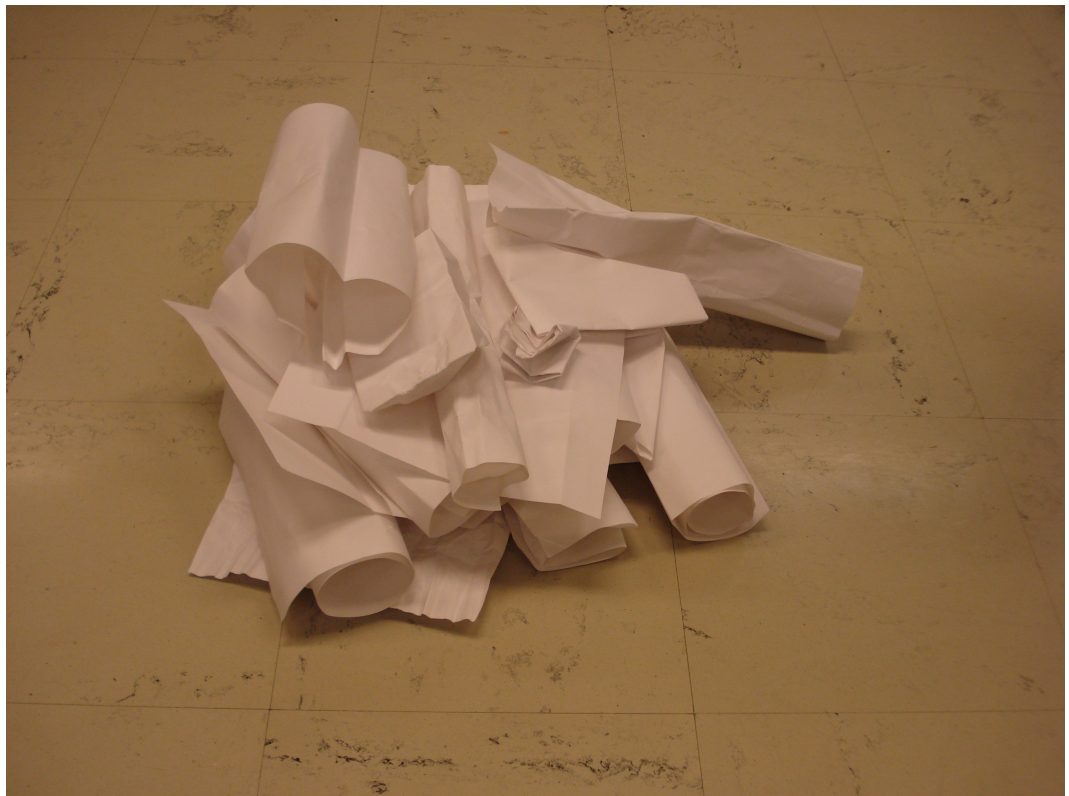
Oppilaiden tullessa luokkaan tilanne oli tavallista rauhallisempi ja lapset ottivat oma-aloitteisesti paikat tuoleilta. Aloitimme alkulorulla ja jatkoimme Pidän kaikista, jotka... -leikillä. Kerroin säännöt ja teimme harjoituskierroksen, jonka aikana kerrasin säännöt vaiheittain. Tämä auttoi lapsia hahmottamaan ohjeet paremmin. Lapset tykkäsivät leikistä tosi paljon. Muutamaa lasta autoin leikissä keksimään asian, josta voisi pitää. Jotkut lapset sanoivat leikin aikana myös näin: ”kenellä on vaaleanpunaista”, ”ne, joilla on”. Mielestäni se ei haitannut, koska lapset kuitenkin toimivat leikin idean mukaisesti.

Oppilaat siirsivät tuolit pulpettien taakse ja tulivat takaisin luokan keskelle. Aloin soittaa musiikkia ja käskin lapsia kulkemaan luokassa. Leikimme Viisi jalkaa, kol-

me kättä -leikkiä. Ryhmien muodostuksessa oli ongelmia, joten autoin siinä. Ongelmia teetti se, että jotkut lapset olivat jo jossakin toisessa ryhmässä tai ryhmä oli jo täynnä. Ryhmäläiset miettivät aika kauan ratkaisua tehtäviin ja ratkaisuja haettiin paljon yksilösuorituksina. Toivomaani ryhmätyötä ei siis näkynyt kaikissa ryhmissä.

Seuraavaksi ohjeistin Paperitorni- leikin. Jaoin lapsille paperit ja osa alkoi heti taitella paperia, toiset istuivat tekemättä mitään. Joillekin sanoin, että paperia ei välttämättä edes tarvitse taitella, myös suorista papereista saattaa olla tehtävässä apua. Papereita alkoi nopeasti ilmestyä luokan keskelle ja tornin alku oli lupaava. Torni oli aika huojuva ja kaatui helposti. Aika pian tornia oli rakentamassa joukko oppilaita, pääasiassa poikia. Taustalle laitoin soimaan musiikkia. Tornin rakentamisessa näkyi toivomaani yhteistyötä, ongelmanratkaisua ja uudelleen yrittämistä. Lapset jaksoivat yllättävän kauan rakentaa tornia, mutta kun kaikki eivät osallistuneet tornin rakentamiseen annoin lopulta tornin valmiiksi saamiseksi aikarajan. Oppilaat eivät olleet täysin tyytyväisiä rakennelman lopputulokseen (ks. kuvio 5). Kysyin lapsilta, että oliko rakentaminen hankalaa, johon he vastasivat että :”oli” ja ”ei”.

KUVIO 5. Oppilaiden rakentama paperitorni.

Muodostimme tornin ympärille piirin, jossa pyysin lapsia valitsemaan kolmesta leikistä heille tällä kerralla mieluisimman. Paperitorni sai kaksi ääntä, muut lapset antoivat äänensä Pidin kaikista, jotka... -leikille. Tällä kerralla palaute vastasi mielestäni hyvin paljon omaa ajatustani siitä, miten toiminta oli onnistunut ja mikä oli itselleni ohjaajana näyttänyt siltä, että se oli lapsille mieluisinta. Tästä päätellen palautetta oppilailta saa hyvin havainnoimalla toimintaa ja katsomalla lasten eleitä, ilmeitä ja liikkeitä toiminnan aikana.

Lopetimme tuttuun tapaan loppulaululla ja sähkötyksellä. Tällä kerralla teimme sähkötyksen siten, että pyörähdimme ympäri piirissä, kuten teimme ensimmäisellä kerralla. Tämä onnistui nyt huomattavasti paremmin. Piiri tuli muodostettua nopeasti ja olin ylpeä siitä, ettei tehtävä ollut liian vaikea. Laitoimme silmät kiinni ja annoin yhden lapsista aloittaa sähkötyksen, joka sujui hienosti. Kiitin lapsia tästä kerrasta ja toivotin heille hyvää viikonloppua.

Suunnitelmani ja toteutus olivat tälle kerralle onnistuneet. Ajallisesti kerta oli hyvän mittainen ja ehdimme tehdä kaiken suunnitelmani mukaan. Osalle pienryhmissä toimiminen ei tuota ongelmia, mutta joillekin oppilaista se tuntuu olevan todella vaikeaa. Toisaalta juuri tämän vaikeuden vuoksi pienryhmätyöskentelyn harjoittelu olisi tärkeää. Pienemmissä ryhmissä myös hiljaisemmat lapset pystyvät rohkeammin ilmaisemaan itseään, jonka koen tärkeäksi siksi, että jokainen pystyisi tuomaan itseään paremmin osaksi ryhmää. Tämä mahdollistaisi myös sen, että erilaisissa ryhmissä toimimalla lapset tutustuisivat toinen toisiinsa ja saattaisivat löytää toisistaan ihan uusia yhdistäviä tekijöitä.

5.5.6 Kuudes kerta: Yhteisleikkejä B

Kuudes kerta oli tarkoitettu ryhmäytymistä tukevien leikkien käytölle. Halusin käyttää leikkejä myös siksi, että leikki on lapsille luontainen tapa oppia ja toimia (Stakes 2005, 20). Toiminnan lorut ja laulut löytyvät liitteestä neljä. Tällä kerralla leikityt leikit löytyvät seuraavien otsikoiden alta liitteestä viisi: leikit ja hullutteluharjoitteet, yhteistoimintaharjoitteet ja rauhoittumisharjoitteet.

Järjestelin pulpetit luokan reunoille välitunnin aikana. Muodostimme piirin ja kysyin lapsilta kuulumisia ja miten kouluviikko oli lähtenyt käyntiin. Aloitimme alkulorulla, josta siirryimme Kosketukset-leikkiin. Aluksi leikki sujui ongelmitta, mutta muutaman kosketuksen jälkeen muutamalla oppilaalla oli vaikeuksia löytää paria itselleen. Päätin lopettaa leikin, koska riitoja parin muodostuksessa alkoi tulla lopulta joka kerta.

Siirryimme tekemään Gordionin solmua. Solmun teko onnistui hyvin, jotkut tosin irroittivat molemmat kätensä ja jossain vaiheessa solmusta oli muodostunut kaksi eri solmua, ja yksi lapsi oli yksinään seisomassa kuulumatta kumpaankaan solmuun. Toinen solmuista aukesi, mutta toista oli mahdotonta saada aukeamaan. Pyysin lapset takaisin piiriin, jossa kyselin miltä tuntui tehdä solmua. Lapset vastasivat, että oli kivaa ja jotkut toivoivat solmun tekoa uudelleen. Kertasin ohjeet ja teimme solmun. Kohtasimme taas samoja ongelmia kuin ensimmäisessä yrityksessä.

Kerroin lapsille, että seuraavaksi teemme Naurujonon. Idea nauruviestistä kuulosti lapsista hassulta ja he alkoivat nauraa ajatukselle. Ohjasin lapset yksitellen naurujonoon ja kun jono oli valmis sammutin valot. Yksi lapsi halusi jättäytyä leikistä pois, pyysin häntä vielä kerran mukaan, mutta hän ei halunnut. Pyysin hiljaisuutta ja sitten nauruviesti lähti liikkeelle. Osa lapsista pelleili eikä toiminut ohjeiden mukaisesti. Kokeilimme uudelleen, mutta lapset eivät saaneet hiljaisuutta aikaiseksi ja lähtivät pois paikoiltaan. Lopulta hiljaisuus tuli ja nauruviesti lähti liikkeelle. Viimeisten joukossa ollut lapsi sanoi: ”ei ollut yhtään kivaa”.

Pyysin lapset piiriin, jonka teko ei tuntunut onnistuvan ollenkaan ja hiljaisuutta joutui odottamaan kauan. Kerroin lapsille, ettei edellinen leikki onnistunut, koska jouduin niin monta kertaa pyytämään hiljaisuutta ja kertaamaan ohjeita ja ohjaamaan lapsia takaisin paikoilleen. Kerroin, että tämän vuoksi leikki ei ollut ollut minustakaan kiva. Minua harmitti, koska leikin idea oli lapsista kiva, mutta koko leikin idea meni pilalle, koska joukossa oli muutama pelleilijä ja oppilaat eivät kuunnelleet ohjeita. Kerroin lapsille myös sen, että hiljaisuuden odottelun vuoksi emme enää ehtineet leikkiä suunnittelemaani Tuolileikkiä.

Siirryimme loppupiiriin aikaa ollessa jäljellä viisitoista minuuttia. Lauoimme loppulaulun, ja loppuhuuto huudettiin kovalla äänellä. Tästä muodostimme sähkötyksen siten, että kiepahdimme ensin ympäri piirissä. Aloitin itse tällä kerralla sähkötyksen. Sähkön tultua perille laitoin sen menemään uudelleen, joka loppujen lopuksi osoittautui ”virheeksi”, koska nyt leikki ei enää onnistunut. Sähkötyks katkesi useampaan otteeseen ja jouduin käymään lapset ja sähkötyksen järjestyksen yksitellen läpi. Loppujen lopuksi kerta loppui tasan yhdeltä. Pyysin lapsia arvaamaan kuinka kauan leikkiin meni aikaa, ja osa lapsistakin ihmetteli miten oli mahdollista, että se ei onnistunut, vaikka ”yleensä se menee ihan tosi äkkiä”. Kysyin vielä lasten toiveita seuraavalle kerralle. Lapset toivoivat Kirkonrottaa, Paperitornia, Tuolileikkiä ja Reiskan rento asento -leikkiä. Olin positiivisesti yllättynyt, että lapset toivoivat nyt sellaisia leikkejä, joita olemme aiemmilla kerroilla yhdessä leikkineet. Lupasin, että joitakin toiveista voimme ensi kerralla toteuttaa.

Kun kerta oli loppu, opettaja ja minä huomasimme erään lapsista itkevän. Tämä lapsi oli pahoittanut mielensä, koska ilmeisesti, joku oli sanonut sähkötyksen epäonnistumisen olleen hänen syytään. Lohdutimme opettajan kanssa lasta. Pyysin jokaista miettimään omaa käytöstään ja ensi kerralla käyttäytymään paremmin. Kotiin lähdettyäni luokassa itkenyt oppilas tuli vielä erään toisen luokan oppilaan kanssa sanomaan minulle heipat. Olin iloinen, ettei hän enää ollut paha mieli.

Tietyllä tapaa kerta oli pieni pettymys. En ollut ollenkaan odottanut, että sähkötyks, joka on jo lapsille tuttu juttu ei nyt onnistukaan ollenkaan. Tämä kerta oli taas todella levoton ja luokka haasteellinen ohjattava. Olen iloinen, että pystyin säilyttämään malttini tilanteissa ja vaadin hiljaisuutta, eri tehtävissä ja tehtävänantojen aikana.

Opettajan antamaa palautetta tästä kerrasta oli:

- kiva kun kysyit, mitä kuuluu
- hienoa, etten antanut yhdelle oppilaalle periksi (kiista tilanteessa)
- puhut rauhallisesti ja innostavasti, vaikka ovat levottomia – pidä tämä => Joskus voit kuitenkin ”räjähtää” ja näyttää etten pidä metelistä
- annat palautetta, että ei onnistunut, hyvä että lapset tietää tämän! – annoit mahdollisuuden korjata =>
- naurujono harjoituksena loistava
- vaadit hiljaisuutta ennen aloitusta HYVÄ!

- hyvä että kerroit pettymyksestäsi, HIENOA annoit rangaistuksen! – Otit pois sen mistä pitävät (tuolileikki)! JUURI NÄIN! (Palautelappu 2009b.)

5.5.7 Seitsemäs kerta: Yhteisleikkejä C

Seitsemännellä kerralla jatkoin lasten toiveista nousevien leikkien ohjaamista. Lauoimme ja loruilimme liitteessä neljä luettavalla tavalla. Leikimme leikkejä, jotka ovat luettavissa liitteestä viisi kohdista leikit ja hullutteluharjoitteet ja rauhoittumisleikit.

Ehdin juuri saada luokan järjestetyksi toimintaa varten kun ensimmäiset oppilaat saapuivat luokkaan. Aloitimme tuttuun tapaan piirissä alkulorulla. Sitten leikimme Lämmen nopein -leikin, jonka alustin siten, että kyselin lapsilta mitä he tiesivät länkkäreistä. Lapset kertoivat niillä olevan pyssyjä, hattuja, kengät ja hevosia. Sitten ohjeistin leikin näyttämällä esimerkkiä. Teimme aika monta harjoituskierrosta ja harjoittelimme nopeutta tekemällä merkistä supernopeasti kyykyn ja ampumaan pyssyllä. Leikki oli lapsille mieleinen, mutta ongelmaksi alkoi muodostua se, että lapset halusivat keskelle ampumaan niin paljon, että he eivät reagoineet keskellä olevan ampumiseen lainkaan. Lopetin leikin siten, että menin itse keskelle ampujaksi ja, jotta kaikki olisivat ainakin kerran tulleet ammutuksi, ammuin lähes kaikkia oppilaita nopeaan tahtiin.

Seuraavaksi leikimme Tsirp piip -leikin, joka sujui hyvin. Kun koko luokka oli muuttunut Tsirp:ksi, leikki loppui. Pyysin jokaisen oppilaan tuomaan yhden tuolin Tuolileikkiä varten. Itse laitoin tällä välin musiikin valmiiksi. Yksi lapsi kieltäytyi leikkimästä, mutta pyysin hänet leikkiin mukaan, perustellen, että olisi tylsää, jos joku jäisi kokonaan pois leikistä. Lopulta hänkin tuli mukaan ja laitoin musiikin soimaan. Leikin taustalla soi Fröbelin palikoiden Leijonaa mä metsästä -laulu. Lapset tykkäsivät leikistä. Sitä mukaa kun lapset tippuivat, he saivat kukin vuorollaan tulla musiikin soittajiksi siten, että he laittoivat musiikin päälle ja pois päältä silloin kun halusivat. Lapset neuvoivat toinen toisiaan soittimen käytössä.

Tuolileikin voittaneelle taputettiin ja muodostimme loppupiirin loppulaulua ja sähkötystä varten. Loppupiirissä ilmeni, että kyseinen Tuolileikki ei ollutkaan se mitä oppilaat olivat toivoneet vaan Pidän kaikista, jotka... -leikki. Sanoin olevani pahoillani, että olin ymmärtänyt väärin. Joku sitten korjasi, että tämä Tuolileikki oli myös ollut toiveissa. Lupasin kuitenkin, että ensi kerralla voimme leikkiä uudelleen Pidän kaikista, jotka... -leikin. Sähkötyös ei tänäänkään onnistunut, joten toiminta-aika ylittyi hieman. Tällä kerralla kävin lapset taas yksitellen läpi ja kerroin kenen kättä he puristavat kun he saavat puristuksen itselleen.

Tällä kerralla kaikki leikit eivät ihan toimineet, kuten oli tarkoitus. Sähkötyksen epäonnistumisesta mietin edelleen. Sähkötyksen idea rauhoittajana ja hiljaisuuden luojana ei toimi, kun joudun useasti keskeyttämään leikin.

Oma ohjaamiseni oli mielestäni joustavaa. En ollut suunnitellut, että lapset saisivat soittaa musiikkia Tuolileikissä, vaan se tuli spontaanisti mieleen leikkiä ohjatessani. Tällä kerralla sosiaalipedagoginen ohjaustapa tuli mielestäni esillä juuri tuota kautta sekä siten, että lapset osallistuivat Tuolileikin järjestelyssä. Ilokseni huomasin, että lapset jopa oma-aloitteisesti sanoivat, että he voivat laittaa tuolit pois sitä mukaa kun joku tippui. Osallisuus näkyi mielestäni tällä kerralla myös siten, että mukana oli lasten toivoma leikki. He olivat tulleet kuulluiksi, vaikken heti ollutkaan toteuttanut heidän toivettaan.

Opettaja antoi palautetta tänään siitä, että:

- odotit hiljaisuutta ohjeiden annossa*
- lopetit Lännen nopein- leikin kun huomasit, ettei se onnistunut.*
- kerran leikit oli hyviä*
- kivaa, että lapset saivat osallistua Tuolileikissä musiikin soittamiseen*
- HIENOA, että lopulta sait kaikki mukaan leikkiin vastustelusta huolimatta. (Palautelappu 2009c.)*

5.5.8 Kahdeksas kerta: Viimeinen kerta

Viimeisellä toiminnallisen osuuden toteutuskerralla halusin toteuttaa edelleen lasten toiveita ja tätä kautta osallistaa heitä toimintaan. Tuttuun tapaan loruilimme ja lauloimme liitteestä neljä luettavalla tavalla. Leikimme leikit ja hullutteluharjoitteet, tu-

tustumisharjoitteet, eroharjoitteet ja rauhoittumisharjoitteet kohdista löytyviä leikkettä.

Laitoin pulpetit valmiiksi luokan reunoille ja musiikin valmiiksi. Pyysin oppilaita laittamaan luokkaan tullessaan oman reppunsa pulpetin päälle. Sitten pyysin lapsia muodostamaan piirin luokan keskelle. Kerroin, että tänään on viimeinen kerta. Lauseimme alkuloron, jonka jälkeen aloimme leikkiä Magneetin kosketus -leikkiä.

Lapset tykkäsivät leikistä ja erityisesti siitä, että heidän luokseen mentiin. Keskelle jääneiltä oli nähtävissä leveitä hymyjä. Jouduin lopettamaan leikin kuitenkin kesken, ennen kuin olin ehtinyt mainitsemaan jokaisen oppilaan nimen, koska yhtä oppilasta sattui leikissä. Olin sanonut monta kertaa, että leikissä ei saa tönäistä tai satuttaa toisia. Ja että, luokassa kuljetaan rauhallisesti ja sen oppilaan luokse, jonka nimen sanon mennään rauhallisesti. 13 lasta oli ehtinyt olla magneettina, kunnes yhtä lasta oltiin tönäistä musiikin aikana ja hän alkoi itkeä. Menin lohduttamaan ja pyysin tönäisijää pyytämään anteeksi. Lopetimme leikin, koska leikkiä ei ollut enää kivaa leikkiä. Kerroin olevani pettynyt siihen, ettei tämäkään leikki onnistunut eikä sääntöjä noudatettu taaskaan kuin yhden pienen hetken ajan.

Pyysin oppilaita ottamaan rauhallisesti lähimmästä pulpetista tuolin piiriin. Leikimme Pidän kaikista, jotka... -leikistä muutaman harjoituskierroksen siten, että olin keskellä ja leikimme ilman, että kukaan muu joitui keskelle. Sitten aloitimme leikin. Muutaman kerran keskellä olia ei millään keksinyt mitään sanottavaa. Annoin erilaisia vinkkejä mistä voisi pitää, kuten värit, eläimet tai ruoka. Lopulta pyysin yhtä toista oppilasta auttamaan, että hän keksisi keskellä oliaan puolesta pitämisen kohteen. Ongelma tässä leikissä oli, että lapset olisivat halunneet jäädä keskelle sanomaan pitämisen kohteita, joten he eivät ottaneet vapaita paikkoja. Niinpä muutin leikkiä siten, että pyysin niitä, jotka eivät olleet vielä olleet keskellä ja, jotka halusivat keskelle, nostamaan kätensä. Pyysin näin vuorotellen jokaisen halukkaan vaihtamaan paikkaa keskelle jääneen kanssa, jos alun perin keskelle jäänyt oli sellainen, joka oli ollut keskellä useasti ja tahallaan jättäytyi sinne. Kun kaikki olivat saaneet olla keskellä, lopetimme leikin siten, että poistuimme itse leikistä, joten kaikille oppilaille jäi vapaa tuoli istumista varten.

Seuraavaksi jaoin lapsille vuorotellen mitalit. Joku huudahti mitalit nähdessään iloisesti, että: ”1 A”- mitalit (ks. kuvio 6). Oppilaat taputtivat aina jokaiselle, joka oli saanut mitalinsa. Kun mitalit oli jaettu pyysin lapsia laittamaan tuolit takaisin lähimmän pulpetin alle ja muodostamaan loppupiirin. Tässä vaiheessa, muutama oppilas valitti mitalien kutittavan ja he halusivat ottaa ne pois. Pyysin heitä pitämään mitalit kaulassa ja muodostamaan loppupiirin. Piirin muodostus oli jälleen ongelmallista. Lauloimme loppulaulun ja teimme sähkötyksen. Sähkötyös ei taaskaan onnistunut.

KUVIO 6. Mitalit, jotka oppilaat saivat viimeisen kerran päätteeksi.

Kerta piti sisällään kaikki suunnittelemani asiat. Jäi harmittamaan, että luokan kanssa ei onnistunut asiat, jotka ovat toiminnan kautta kaikille tuttuja. Tämä on sinänsä tosi harmillista, koska luokassa oli paljon myös sellaisia, jotka pitivät yhteisistä leikeistä ja he olivat aina mukana täysillä.

Opettajan antamaa palautetta tästä kerrasta:

- yhden oppilaan ympärille kaikki, oppilaat tykkäsivät
- suosittu Tuolileikki (=) (Pidän kaikista, jotka...- leikki)

- sanoit tuoli leikin aluksi tomerasti, että pitää ottaa rauhallisesti
- hyväidea, antaa kaikille mahdollisuus olla keskellä (Pidän kaikista, jotka...- leikissä)
- KIITOS MITALIT ovat todella hienot! Kiitos!
- Sähkötyö on uskomattoman vaikeaa. En ymmärrä miksi. Mielestäni outoa, kun tämä tehty JOKA KERTA! (Palautelappu 2009d)

6 TOIMINNALLISEN OSUUDEN ARVIOINTI

Tässä luvussa kuvaan toiminnallisen osuuden onnistumista suhteessa toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Pohdin myös toimintani merkitystä ensimmäisen luokan turvallisuuden tason kehittämiseen. Lisäksi mietin ryhmänohjaamiseen liittyneitä onnistumiseen ja epäonnistumiseen liittyneitä tekijöitä sekä sosiaalipedagogiikan toimintaperiaatteiden näkymistä työssäni. Lopuksi kokoan toiminnallisen osuuden kautta saamiani opetuksia ryhmäytymisharjoitteiden järjestämiseen liittyvistä asioista.

6.1 Toiminnan arviointia suhteessa toiminnan tavoitteisiin

Toiminnallisen osuuteni tavoitteena oli olla apuna luomassa oppilaille turvallinen ja hyväksyvä luokkahenki. Toiminnan tarkoituksena oli osaltani luoda luokkaan viihtyisiä, lämmin ja toisia kunnioittava ilmapiiri, jossa yhteishenki alkaisi kohoamaan. Halusin saada oppilaille tunteen siitä, että he kuuluvat ryhmään ja ovat osa luokkaa. Tarkoitukseni oli olla oppilaiden apuna ystävyysuhteiden luomisessa. Tavoitteisiin ja tarkoitukseen pääsemisen tueksi toteutin ryhmäytymisharjoitteita.

Toiminnalliselle osuudelle oli eduksi se, että seitsemällä kerralla olivat läsnä kaikki oppilaat. Yhdellä kerralla puuttui ainoastaan yksi oppilas. Luokan täysilukuisuus mahdollisti sen, että jokainen sai olla mukana hauskanpidossa ja luokkalaiset saivat kokea mukavia yhteisiä hetkiä. Sain tuotettua lapsille mukavia yhdessä olon hetkiä, oppilailla oli hauskaa ja he viihtyivät toistensa seurassa. Luokassa oli hyväksyvä ilmapiiri, joka näkyi lasten mielipiteiden ja tunteiden ilmaisun vapautena. Valitettavasti toimintakerroillani näkyi myös toisten satuttamista, joka laskee minun näkö-

kulmastani ryhmän turvallisuuden tunnetta ja toisten kunnioittamisen tasoa.

Onnistuin valitsemaan toteutukseen harjoitteita, jotka mahdollistivat yhteenkuuluvuuden tunteen ja ryhmään kuulumisen tunteen syntymisen. Tällaisia harjoituksia olivat muun muassa ylitys- harjoite ja joka kerralla käytetty sähkötyt. Onnistuin myös olemaan apuna ystävyys-suhteiden luomisessa erityisesti alussa olleiden tutustumiskertojen myötä. Tutustumista ja uusien yhdistävien tekijöiden löytymistä oppilaiden välillä auttoi myös erilaiset ryhmiinjakautumisharjoitteet ja yhteistoiminnalliset leikit.

Luokanopettajan antamaa palautetta toiminnallisen osuuden onnistumisesta:

Onnistuit nostattamaan yhteishenkeä ja tutustutit oppilaita paremmin toisiinsa, vaikka välillä hulinaa luokassa olikin. Onnistuneet ryhmätehtävät ainakin loivat onnistumisen kokemuksia ja hyvää mieltä kaikille (esim. Aartenetsintä, Laita kolme jalkaa ja kaksi kättä lattiaan -tehtävä, Langan yli nostaminen, Sähkötyt (kun se onnistui), samat laulut joka kerta ja huudahdus "IA on paras!"). (Luokanopettajan sähköposti 2009b.)

6.2 Ensimmäisen luokan turvallisuuden tason arviointia

Ryhmän turvallisuuden tunne toiminnallisen osuuteni ansiosta nousi tasojen kolme ja neljä välivaiheeseen (ks. 3.1). Ryhmästä oli toteutuskertojen aikana havaittavissa näiden molempien tasojen näkymistä. Mielestäni jokaisen lapsen temperamenttityyppi vaikutti hänen käytökseensä ryhmässä. Osittain uskon nopeasti edenneen turvallisuuden tunteen ilmenemiseen vaikuttaneen myös sen, että osa lapsista tunsu toisensa jo aiemmin.

Yleisesti koko luokka käyttäytyi perusturvalliseen ryhmään tyypillisellä tavalla. Tämä näkyi siinä, että ryhmä käyttäytyi minun näkökulmasta rohkeammin eri tilanteissa verrattuna ensimmäiseen tapaamiseen. Turvallisuuden tason kasvu luokassa näkyi iloisina eleinä ja ilmeinä leikkien aikana. Lapset myös hakeutuivat rohkeasti toistensa seuraan, eikä ketään jäänyt yksin ryhmän ulkopuolelle. Kerroilla oli nähtävissä myös halailua ja toisten lähelle jäämistä. Luokka nauroi alusta asti todella paljon. Ajattelen tämän olevan parhaiten luokan turvallisuuden tunnetta edistänyt asia.

Nämä kaikki seikat ovat Aallon (2000, 71–72) mukaan asioita, joista ryhmän turvallisuuden astetta voi arvioida.

Toisaalta toimintakertojen määrä ei riitä näkemään kokonaisvaltaisesti luokan toiminnassa tapahtuneita muutoksia ja turvallisuuden tason kasvun seuraamista. Toiminta kertojen määrä on mielestäni sopiva ryhmäytymisprosessin alkuun saamiseksi. Ryhmäytymisen tulokset ovat kuitenkin nähtävissä vasta myöhemmin kouluvuoden aikana, joten toiminnan sijoittuminen neljään viikkoon ei mahdollista tulosten realistista näkemistä. Turvallisuuden tunteen tason ilmenemiseen toiminnallisen osuuteni aikana vaikutti myös se, että olin lapsille vieras ja koulun ulkopuolinen ohjaaja, jota he näkivät vain toiminnallisen osuuden aikana. Heidän käytöksensä ryhmänä ja yksilöinä sekä näissä tapahtuneet muutokset olisi varmasti ollut paremmin nähtävissä mikäli olisin ollut fyysisesti oppilaiden kanssa neljän viikon ajan.

Luokanopettajan näkemykset luokan kehittymisestä ja oppimisesta ryhmäytymisharjoitteiden ansiosta ovat seuraavia:

Kehitystä (ja oppimista) mielestäni tapahtui käyntien välillä. Vaikka leikit eivät aina onnistuneetkaan niin oppilaat oppivat huomaamaan, mitä asioita tarvitaan siihen, että asiat onnistuvat. Pitää kuunnella ohjaajaa ja auttaa kavereita. Kun näin ei ole, homma ei onnistu. Lapset oppivat myös tuntemaan toisiaan paremmin nimiltä, koska kaikki eivät toisten nimiä kouluun tullessaan tienneet. Nimileikit olivat siis onnistuneita. (Luokanopettajan sähköposti 2009b.)

6.3 Ohjaajana onnistumisen arviointia

Sain pidettyä kahdeksan erilaista kertaa, jotka tukivat tarkoitustani ryhmäyttää ensimmäisen luokan oppilaat keskenään. Ohjaajana sain kokemusta ison lapsiryhmän ohjaamisesta. Lisäksi sain tärkeää kokemusta toimintakertojen suunnittelu-, toteutus- ja arviointityöstä.

Toiminnallisen osuuden kohderyhmä oli minulle haastava ja, siksi todella opettava kokemus. Opinnäytetyöni kautta olin ensimmäistä kertaa yksin suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa yhdeksälletoista lapselle. Toiminnan kohderyhmä kehitti mi-

nua ikätason mukaisessa toiminnan suunnittelussa. Haasteeksi näin myös luokan koon, jossa toimin toiminnallisessa osuudessa ohjaajana täysin yksin. Olen tyytyväinen omaan suoritukseeni ja panokseeni luokan yhteishengen kohottamisen eteen työskentelystä, etenkin siksi, että ohjaamistilanteet ei aina olleet helppoja.

Onnistumisen kokemuksia toiminnallisessa osuudessa sain jokaisella kerralla aina jostakin. Selkeästi luokan oppilaista oli nähtävissä innostusta järjestämäni toimintaa kohtaan. Parhaiten tämä välittyi lasten ilmeistä, eleistä ja teoista. Mielestäni tämä kahdeksan kerran toiminnallinen osuus oli onnistunut ratkaisu. Kahdeksan tapaamista mahdollisti minulle ohjaajana sen, että pystyin muodostamaan toimintakerrat lasten tasoa paremmin vastaaviksi ja parantamaan omaa ohjaamistani Alunperin ajattelin toteutukseen neljää puolentoista tunnin mittaista toimintakertaa. Ryhmytyksen olisi voinut suorittaa myös yhden päivän aikana, mutta toteutuksen myötä oma ajatukseni kahdeksasta 45 minuuttia kestävästä toimintakerrasta sai vahvan tuen. Toimintakertojeni aikana luokan toiminta oli ajoittain todella haastavaa. Tämän luokan oppilaiden keskittymiskyky ja energia eivät olisi riittäneet yhden päivän mittaiseen toimintaan eikä edes puolentoista tunnin mittaisiin toteutuskertoihin.

Epäonnistumisen kokemuksia kohtasin myös toiminnallisen osuuteni parissa. Eniten niitä tarjosi se, etten saanut luokkaa tottelemaan. Tilanne olisi vaatinut mielestäni todella usein sen, että olisin pyytänyt lapset istumaan omille paikoilleen ja rauhoittumaan siellä. Toisaalta en halunnut tehdä sitä, koska uskoin siihen, että lapset olisivat niin halutessaan pystyneet rauhoittumaan muutenkin. En myöskään nähnyt rauhoittumisen, hiljaa olemisen ja käyttäytymisen opetteluun palvelevan toimintani tarkoitusta.

Toiminnallisessa osuudessa olin ottanut lähtökohdaksi sosiaalipedagogisten periaatteiden näkymisen ryhmän ohjauksessa. Sosiaalipedagogiikan toimintaperiaatteet, jotka näkyivät toiminnallisessa osuudessani olivat vuorovaikutuksellisuus, toiminnallisuus, osallistuminen ja osallistaminen sekä yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Vuorovaikutuksellisuus, yhteisöllisyys ja toiminnallisuus olivat läsnä jokaisella toimintakerralla. Lasten osallisuus ei toiminnan alkuvaiheessa ollut haluamallani tavalla edustettuna, koska unohdin kysyä lasten toiveita seuraavia kertoja varten. Elämyk-

sellisyys näkyi toiminnallisessa osuudessa parhaiten kolmannella, aarrejahti, kerral-la.

Luokanopettaja antoi minulle ohjauksesta seuraavanlaista palautetta:

Ohjauksesi meni kokonaisuudessaan mielestäni hyvin. -- Hyviä puolia ohjaamisessasi on ehdottomasti kannustavuus eli jaksat kannustaa lapsia loppuun asti. Kannustat ja puhut ystävällisesti. Ohjeiden anto selkeää ja yksinkertaista. Näin pitää pienillä ollakin. Jatkossa kiinnittäisin enemmän huomiota siihen, että sinä saat "suuttua" lapsille ja ne lapset, jotka eivät osaa toimia niin jäähypenkille vain rohkeasti. Loppua kohden näytitkin myös pettymystäsi, mikä oli erittäin hyvä asia! (Luokanopettajan sähköposti 2009b.)

Mielestäni olit keksinyt oikein hyviä leikkejä ja tehtäviä lapsille. Sopivat juuri tämän ikäisillä hyvin. Pidit erityisesti siitä, että ryhmässä tehtäviä leikkejä oli paljon eikä yksilöitä juurikaan korostettu missään. Tämä juuri luo sitä yhteishenkeä. (Luokanopettajan sähköposti 2009b.)

Innostit lapsia tekemään ja erityisesti minulle jäi mieleen langan ylitystehtävä ulkona, jossa kaikki piti saada langan yli kettamatta lankaan. Erittäin innostava ja mielenkiitoinen nimenomaan ryhmähenkeä kasvattava tehtävä. Myös aarteenet-sintä oli sekä lapsista että opettajasta aivan mahtava! Kysyit ja toteutit myös lasten toiveita sopivassa määrin. (Luokanopettajan sähköposti 2009b.)

6.4 Toiminnallisen osuuden opetuksia ryhmäytymisen järjestämisestä

Jos lähtisin toteuttamaan uudelleen ryhmäytymisharjoitteita ensimmäisen luokan opilaille, niin huomioisin seuraavat asiat, jotka nousivat toiminnallisessa osuudessa onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksiksi. Edelleen käyttäisin toiminnallisessa osuudessa mukana olleita ryhmäytymisharjoitteita monipuolisesti. Painottaisin edelleen tälle kohderyhmälle leikkejä ryhmäytymisen apuvälineenä. Ohjeistuksessa huomioisin leikkien vaiheittaisen ohjaamisen, joka helpottaa lapsia konkreettisemmin ymmärtämään leikkien kulun.

Koulun ulkopuolisena ohjaajana keskittyisin edelleen ryhmäytymisen edistämiseen, mutta ottaisin avuksi paikkamerkkejä ja suorittaisin harjoitteet ennemmin liikuntasalissa kuin pienessä luokassa. Lisäksi lähtisin ohjaamaan isoa oppilasmäärää toisen

ohjaajan kanssa, joka mahdollistaisi sen, että ohjeiden anto helpottuisi ja luokassa olisi helpompi pitää kuri. Toisen kanssa ohjaaminen helpottaisi myös vastuuta työn suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Toisen ohjaajan kanssa panostaisin myös enemmän seikkailumuotoiseen toimintaan, sillä lapset olivat mielestäni parhaiten mukana toiminnallisen osuuden kolmannella kerralla, jolloin toteutuivat aarrejahdin. Sijoittaisin myös toimintakerrat koulupäivien alkuun, jotta lapsilla olisi energiaa ja keskittymiskykyä harjoitteisiin. Toiminnallisen osuuden aikana huomasin, että koulunsa aloittaneet lapset väsyvät todella helposti koulupäivän aikana. Tämä heijastui lasten ohjaamisen vaikeutena koulupäivän loppuun sijoittuneilla toimintakertoillani.

7 POHDINTA

7.1 Työn merkityksellisyydestä

Opinnäytetyöni on ennen kaikkea merkityksenkäs kohderyhmäksi valikoituneelle luokalle. Toiminnallisen osuuteni ansiosta he saivat hyvät lähtökohdat toimia heille uudessa toimintaympäristössä. Ryhmäytymisharjoitteiden avulla lapset saivat uusia tapoja ja keinoja tutustua luokkatovereihinsa. Aremmatkin lapset saivat tutustuttua ohjaamieni leikkien ansiosta kaikkiin luokkatovereihinsa. Ryhmäytymisharjoitteiden kautta oppilaat saivat myös yhteisiä kokemuksia, jotka lisäävät oppilaiden yhteiskäytävyyden tunnetta.

Työni tärkeyttä lisää sosionomin ammatin esiin tuominen koulumaailmassa. Koulumaailmaan voisi vielä enemmän ottaa käyttöön moniammatillista näkökulmaa, jossa sosionomilla voisi olla rooli esimerkiksi ryhmäprosessin tukemisessa. Tämä auttaisi oppilaita sopeutumaan koulumaailmaan ja liittymään osaksi luokkaryhmää. Lisäksi se helpottaisi opettajan työtä avoimen ja viihtyisän oppimisympäristön luomisessa.

Opinnäytetyöni ansiosta tutkimukseen osallistuneen koulun luokanopettaja sai mahdollisuuden havainnoida oman työnsä tueksi luokkansa toimintaa ja oppilaitaan toimintaa kertojani aikana. Havainnointi on opettajan työtä helpottava tapa ja hyvä me-

netelmä tutustua oppilaisiin (Rantala 2006, 19). Oppilaiden tunteminen auttaa opettajaa suuntaamaan pedagogisen toimintansa oppilaiden oppimisen kannalta myönteiseen suuntaan (Saloranta 2002, 33). Lisäksi hän sai uusia ideoita ja vinkkejä toteuttaa oman työnsä tueksi ryhmäytymisharjoitteita. Toivottavasti hän tulevaisuudessa käyttää toiminnan kautta näkemiänsä leikkejä hyödykseen ja opettaisi niitä myös kollegoilleen. Itse koen ryhmäytymiseen panostamisen tärkeäksi koko peruskoulussa opiskeluajan. Esimerkiksi pitkät kesälomat ja uusien oppilaiden luokkaan tuleminen aiheuttaa ryhmädynamiikassa muutoksia. Ryhmä tarvitsee näissä tilanteissa tukea ja ohjausta löytääkseen yhteenkuuluvuuden tunteen.

Opinnäytetyöstäni on hyötyä kenelle tahansa ryhmien kanssa työskenteleville henkilöille. Työtäni voivat hyödyntää oman työnsä apuna muun muassa opettajat, sosionomit, lastentarhanopettajat sekä aamu- ja iltapäiväkerhonohjaajat. Erityisesti katson työstäni olevan hyötyä lasten kanssa työskenteleville, sillä olen koonnut pienemmille lapsille sopivia ryhmäytymisharjoitteita. Kokemukseni kautta toiminnalliseen osuuteen valitsemani toiminnalliset harjoitteet olivat kohderyhmälle sopivia ja uskon niiden olevan soveltuvia myös jo esikouluikäisille lapsille. Harjoitteet ovat kivoja ja niitä voi käyttää toimintakauden eri vaiheissa. Itse aion tulevassa työssäni hyödyntää opinnäytetyön kautta saamaani kokemusta.

7.2 Opinnäytetyön merkitys ammatilliselle kasvulle

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen antoi minulle ryhmän ohjaamistaitojen kehittymisen lisäksi paljon kokemusta toiminnan vastuullisesta suunnittelu-, arviointi- ja toteuttamistyöstä. Aiheeni ansiosta syvennyin ryhmäytymiseen ja siihen liittyviin seikkoihin teorian ja käytännön kautta. Toiminnallisuus työtapani ja omani vahvuutena vahvistui entisestään opinnäytetyön toteutuksen aikana. Kehityin myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa opinnäytetyöprosessin eri vaiheiden kautta.

Omaa oppimistani sekä motivaatiotani työtä kohtaan lisäsi teoriaan tutustuminen. Mitä enemmän luin ryhmän merkityksestä ihmiselle sitä enemmän vakuutuin työni tärkeydestä ja merkityksellisyydestä. Lisäksi se nostatti tarmoani tehdä toiminnallisesta osuudesta mahdollisimman hyvin luokan yhteenkuuluvuutta parantava toimin-

tapaketti. Teoriaan tutustuminen antoi minulle myös erittäin tarpeellisia vinkkejä ja neuvoja toiminnallisen osuuden toteuttamisen pohjalle.

7.3 Ajatuksia jatkotutkimus aiheista

Olisi mielenkiintoista jatkaa tutkimuksia ryhmäytymisestä ja sen merkityksestä luokkayhteisöön. Kiinnostavaa olisi tietää eroja ohjattaville tutun ohjaajan ja vieraan ohjaajan ryhmäytymisharjoitteiden avulla ryhmäprosessissa tapahtuvista muutoksista. Eroaisivatko ne toisistaan ja miten se käytännössä näkyisi.

Voisi tehdä myös toimintatutkimuksen, jossa tutkija olisi mukana luokan toiminnassa koko lukuvuoden ja ohjaisi ryhmäytymisharjoitteita vain toiselle rinnakkaisluokasta. Lukuvuoden lopussa hän vertailisi rinnakkaisluokkien eroja esimerkiksi luokan yhteishengen, ryhmän ilmapiirin ja oppimisympäristön kokemuksista. Tutkimuksen kohteena voisi olla myös lasten kokemukset kouluun tulemisesta ja luokassa olemisesta.

Ryhmäyttämisharjoitteiden merkityksestä voisi tehdä myös pitkittäistutkimuksen, jossa verrattaisiin keskenään ryhmäytymiseen jokaisella luokkatasolla panostanutta ja ryhmäytymisen huomiotta jättänyttä luokkaa koko ala-asteella olo ajan. Kokemuksia voisi kerätä niin opettajilta kuin oppilailta. Oppilailta ja opettajilta voisi kysellä edellisen jatkotutkimusaiheen lisäksi ajatuksia sosiaalisten ongelmien esiintyvyydestä. Opettajilta voisi kerätä tietoa siitä, miten erilaiset opetustavat onnistuvat luokan oppilailta ja millaisiksi he kokevat oppilaiden vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot.

LÄHTEET

- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. 3.painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Aalto, M. 2002. Turvallinen ryhmä. Aseman Lapset ry. Forssa: Forssan Kirjapaino Oy.
- Bartl, A. 2000. Aloitetaan taas! Leikkejä loman jälkeen. Leikkejä kouluun ja lapsiryhmille. Lasten Keskus. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Dunderfelt, T. 1997. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. 9. painos. Porvoo: WSOY.
- Himberg, L. & Jauhiainen, R. 2000. Suhteita – Minä, me ja muut. 1.-2. painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-Print.
- Hyppönen, M. & Linnossuo, O. (toim.) 2002. Zip, zap ja boing. Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä hoito-, kasvatus- ja sosiaalialan koulutukseen ja työhön. Lasten Keskus. Saarijärvi: Saarijärven Offset.
- Hämäläinen, J. 2001. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. 2. painos. Kuopion yliopiston Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Savon kopiokeskus Oy/ yliopiston painatuskeskus.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Suomen Mielenterveysseura. Laadukasta kulttuuria vapaaehtoistyöhön -hanke. SMS-Tuotanto Oy.
- Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kurki, L., Nivala, E. & Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Hakapaino Oy. Oy FINN LECTURA Ab.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. PS-kustannus. Taito-sarja. Juva: WS Bookwell Oy.

Luokanopettajan haastattelu. 12.5.2009. Luokanopettajan esihaastattelu toiminnan suunnittelun tueksi.

Luokanopettajan sähköposti 2009a. Luokanopettajan lähettämä sähköposti 18.8.2009.

Luokanopettajan sähköposti 2009b. Luokanopettajan lähettämä sähköposti 14.9.2009.

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Palautelappu 2009a. Luokanopettajan antama palaute 19.8.2009.

Palautelappu 2009b. Luokanopettajan antama palaute 2.9.2009.

Palautelappu 2009c. Luokanopettajan antama palaute 4.9.2009.

Palautelappu 2009d. Luokanopettajan antama palaute 9.9.2009.

Rantala, T. 2006. Oppimisen iloa etsimässä. PS-kustannus. Opetus 2000. Juva: WS Bookwell Oy.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. PS-kustannus. Opetus 2000. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Saloranta, O. (toim.) 2002. Ensimmäiset kouluvuodet. Perusopetuksen vuosiluok-

kien 1–2 opetus. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Simon, E. 2000. 60 leikkiä ekaluokkalaisille ja muille aloittaville lapsiryhmille. Leikkejä kouluun ja lapsiryhmille. Lasten Keskus. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatusuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

1. Liite: Pyyntö yhteistyökumppaniksi- kirje
2. Liite: Ensimmäisen luokan opettajan haastattelukysymykset
3. Liite: Kirje vanhemmille
4. Liite: Lorut ja laulut
5. Liite: Leikit ja pelit
6. Liite: Arvioinnin apukysymyksiä

PYYNTÖ YHTEISTYÖKUMPPANIKSI- KIRJE

10.3.2009

Arvoisa X koulun johtaja, X X

Olen Lahden ammattikorkeakoulun kolmannen vuosikurssin sosionomi-opiskelija, sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suunteutumisvaihtoehdosta. Teen toiminnallista opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on erilaisten ryhmäytymisharjoitteiden kautta antaa koulutaipaleensa aloittaville ensimmäisen luokan oppilaille paremmat toimintamahdollisuudet kouluympäristössä toimimiseen.

Ryhmäytymisharjoitteiden kautta koulussa viihtyminen paranee sekä luokkayhteisöstä tulee kiinteämpi ryhmä. Täten ryhmäytymisharjoitteet toimivat myös ennaltaehkäisevänä tekijänä yksinäisyyttä, syrjäytymisriskiä sekä koulukiusaamisilmiötä vastaan. Toiminnallisessa osuudessa roolini on toimia myös apuhenkilönä uusien kaverisuhteiden rakentamisprosessin alkumetreillä. Näin ensimmäisen luokan oppilaanne saisivat positiivisia ja kannustavia ystävyyssuhteita oman koulu-uransa tueksi ja iloksi, jotka motivoivat myös hyviin oppimissuorituksiin.

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus olisi hyvä liittää heti kouluvuoden aloittamisajankohtaan siten, että tapaisin alku syksystä 2009 ensimmäisen luokan oppilaitanne intensiivisesti kuukauden ajan. Tämä sen vuoksi, että tällöin luokkaryhmä vielä hakee muotoaan ja on vastaanottavainen ulkopuoliselle ohjaajalle. Suunnittelemani toiminta alkaisi esimerkiksi heti toisella opiskeluviikolla ja tapaamiset tapahtuisivat siten, että tapaisin oppilaita kaksi kertaa viikossa 45 minuuttia tai kerran viikossa kahden perättäisen oppitunnin ajan, 90 minuuttia. Ensimmäisessä vaihtoehdossa tapaamisia olisi yhteensä kahdeksan, toisessa vaihtoehdossa yhteensä neljä.

Toiminnallisen osuuden ryhmäytymisharjoitteet ovat pääosin liikunnallisia ja leikkien muodossa tapahtuvaa oppimista itsestä, luokkatovereista sekä ryhmässä toimimisesta. Toiminta tapahtuisi koulunne tiloissa esimerkiksi liikuntasalissa tai koulunne pihapiirissä.

Opinnäytetyöni raportoinnissa voin halutessanne mainita koulunne nimen, mutta toteutukseen osallistuneiden oppilaiden kohdalla toimin ehdottoman luottamuksellisesti siten, ettei toiminnallisen osuuden raportoinnista pysty tunnistamaan yksittäisiä oppilaita. Ennen toiminnallisen osuuden alkamista tulen kysymään tutkimusluvan myös oppilaiden vanhemmilta, jotka päättävät saako heidän lapsensa osallistua järjestämäni toimintaan.

Olisiko teidän koulunne halukkaita osallistumaan opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden toteuttamiseen? Olkaa ystävällinen ja vastatkaa minulle perjantai **27.3.2009 mennessä** sähköpostitse tai puhelimitse, onko koulunne kiinnostusta toiminnallisen opinnäytetyöni yhteistyökumppaniksi.

Mikäli tutkimukseni herätti teissä jotakin kysymyksiä vastaan niihin mielelläni. Voitte ottaa minuun yhteyttä sähköpostitse xxxxxxx@xxx.fi tai soittaa numeroon

xxx-xxx xxxx. Voimme myös sopia tapaamisen, jossa käymme tarkemmin läpi tutkimussuunnitelmaani ja mietimme yhdessä toteutukseen liittyviä asioita.

Ystävällisin terveisin ja yhteydenottoanne odottaen,

Taru Räsänen

ENSIMMÄISEN LUOKAN OPETTAJAN HAASTATTELUKYSYMYKSET

- 1) Miten olette aiemmin toteuttaneet ryhmän kiinteyteen tähtääviä harjoitteita? Kuinka paljon? Miten usein? Millaisia?
- 2) Mikä sai teidät kiinnostumaan opinnäytetyöstäni?
- 3) Millaisia toiveita koululla on toimintani suhteen? Tavoitteita toiminnalle? Mihin haluaisitte kiinnitettävän erityisesti huomiota?
- 4) Millainen ryhmä tuleva ensimmäinen luokka on? Tuntevatko oppilaat ennalta toisiaan? Onko tiedossa olevia ristiriitoja oppilaiden välillä?
- 5) Kuinka monta oppilasta ryhmässä on?
- 6) Onko luokalla joitain erityisiä piirteitä? Onko luokalla erityistä kasvatusta ja tukea tarvitsevia lapsia? Muuta erityistä huomioitavaa?
- 7) Milloin haluaisitte ryhmäyttäisharjoitteiden alkavan? Mahdollisesti jo koulun aloituspäivänä, aloitus viikolla vai seuraavalla viikolla?
- 8) Tullaanko harjoitteet toteuttamaan koulupäivän aikana vai sen jälkeen? Mikäli suoritetaan koulupäivän aikana onko mielestänne tarpeen kysyä vanhemmilta lupaa toteutukseen osallistumisesta vai lähetetäänkö vain kirje, jossa kerrotaan toiminnasta? Vakuuttaahan koulu oppilaat myös sille ajalle jona harjoitteet tehdään?
- 9) Oletthan mukana toimintakerroissa? Voisitko toimia havainnoijana kerroilla sekä lopuksi arvioida toiminnan onnistumista kokonaisuudessaan? Palautetta saa antaa myös jokaisen toimintakerran jälkeen!

KIRJE VANHEMMILLE

12.8.2009

Hei ekaluokkalaisen vanhemmat!

Olen Lahden ammattikorkeakoulun kolmannen vuosikurssin sosionomi-opiskelija, sosi-aalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdosta. Teen toiminnallista opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on toteuttaa erilaisia ryhmäytymisharjoitteita ensimmäisen luokan oppilaille.

Käytännössä ryhmäytymisharjoitteet tarkoittavat sitä, että tutustutan lapsia toinen toisiinsa ja toteutan yhteistyötä vaativia leikkejä. Tarkoituksena on luoda lapsille mukavia yhdessä olon hetkiä luokkatovereiden seurassa ja kylvää luokkaan yhteishengen siemen. Ryhmäytymisharjoitteet mahdollistavat lapselle oppimisen omasta itsestä, luokkatovereista sekä ryhmässä toimimisesta.

Tapaan luokan oppilaita alku syksystä 2009 yhteensä kahdeksana kertana. Tapauksia on kahdesti viikossa, viikkojen 34 – 37:n aikana. Jokainen toimintakerta kestää 45 minuuttia. Toiminta tapahtuu kouluaikana koulun tiloissa.

Opinnäytetyöni raportoinnissa toimin ehdottoman luottamuksellisesti. Tämä tarkoittaa sitä, etten mainitse työssäni x koulun nimeä enkä oppilaiden nimiä.

Mikäli opinnäytetyöni herätti teissä joitakin kysymyksiä ota yhteyttä minuun sähköpostitse xxxxxxxx@xxx.fi tai luokanopettaja x x:n.

Ystävällisin terveisin,

Taru Räsänen
Sosionomi-opiskelija

LORUT JA LAULUT

Aloitus loru:

Kaksi jalkaa mulla kouluun tahtoo tulla, kaksi jalkaa sukkelaakouluun minut kuljettaa. Kaksi kättä myötä tahtoo tehdä työtä, kaksi kättä sukkelaa _____ tänään haluaa. (Lahden Rudolf Steiner lastentarha/ esiaste.)

Loppulaulu:

Tule piirihin nyt vain, ystäväkseni nimittäin, meillä hauskeempaa on käsikkäin. Nostan jalkaa leikiten, irvistäen nauraen, kunnes hymyn saan sun huulilles. On leikit leikitty, kavereita autettu, kohta sähkötyskin annettu, vielä pyörähdän, käsilläni taputan, sitten lopuksi näin huudahdan: 1 A on paras! (Tule ystäväksi näinlaulun sävelellä, san. Taru Räsänen.)

LEIKIT JA PELIT

TUTUSTUMISHARJOITTEET

Satuhahmo tutustuminen:

Oppilaat valitsevat mieluisimman satuhahmon, sarjakuvasankarin tai muun sellaisen, jonka he sitten värittävät paperille. Kun piirrustukset ovat valmiita jokainen esittelee itsensä piirtämänsä kuvan avulla. Kuvan kautta kertominen itsestä on helppoa ja hauskaa. Samalla lapset saavat tietää heitä mahdollisesti yhdistäviä asioita. (Kaukkila, V. ym. 2007, 100.)

Reiskan rento asento:

Asetututaan piiriin. Ensimmäinen aloittaa sanomalla ”Reiskan asento/liike”. Muut sanovat yhteen ääneen: ”Reiskan asento/liike”, toistaen samalla tehdyn liikkeen. Jokainen oppilas näyttää vuorollaan yhden asennon tai liikkeen, jonka muut matkivat perässä. (Aalto 2002, 37–38.)

Pidän kaikista, jotka...:

Tuolit asetetaan piiriin, yksi oppilaista siirtyy piirin keskelle ja sanoo: ”pidän kaikista, jotka pitävät kesästä”. Tällöin kaikki ne, jotka myös pitävät kesästä nousevat ylös ja siirtyvät toiselle vapaalle tuolille, myös piirin keskellä ollut yrittää päästä istumaan. Se, joka jää ilman tuolia jatkaa kyselemistä kunnes saa oman tuolin. Leikkiä jatketaan niin kauan kuin jaksetaan. (Simon 2000, 14.)

RYHMIINJAKAUTUMISHARJOITTEET

Ryhmiinjakautumis harjoitus 1:

Kukin oppilas nostaa pakasta vuorollaan yhden kortin. Ryhmät syntyvät siten, että samat geometriset kuvat muodostavat yhden ryhmän. Geometrisiä kuvioita tulee olla yhtä monta kuin ryhmiä halutaan muodostaa. (Aalto 2002, 33–34.)

Ryhmiinjakautumis harjoitus 2:

Jokainen valitsee vuorollaan pussista itselleen yhden väripillin. Ryhmät syntyvät siten, että saman väriset pillit muodostavat yhden ryhmän. Pillejä eri väreissä tulee olla yhtä monta kuin ryhmiä halutaan muodostaa. (Aalto 2002, 33–34.)

LEIKIT JA HULLUTTELUHARJOITTEET

Ankkalinna:

Muodostetaan piiri siten, että kasvot ovat piiristä ulospäin. Otetaan polvista kiinni ja lähdetään peruuttamaan. Kun törmää toiseen ankkaan laitetaan pää jalkojen väliin ja sanotaan: ”kvaak kvaak”. Leikitään niin kauan kuin leikki on mielenkiintoinen. (Aalto 2002, 72.)

Jäämies:

Valitaan yksi vapaaehtoinen jäämieheksi, muut siirtyvät riviin jonkin matkan päähän. Kun jäämies huutaa: ”kuka pelkää jäämiestä?”, lähtevät muut jouksemaan kohti jäämiestä. Mikäli jäämies saa jonkun kiinni tulee hänestä uusi jäämies. Leikitään niin kauan kuin mielenkiinto riittää.

Jääkalikka hippa:

Leikitään kuten tavallista hippaa, mutta kiinniotettu jähmettyy paikoilleen. Pelastaminen tapahtuu sulattamalla eli halaamalla jääkalikkaa. Leikitään niin kauan kuin mielenkiinto riittää.

Kaikki kalat kotiin:

Valitaan yksi hippa. Hippa huutaa: ”Kaikki kalat kotiin!”. Kun hän saa otettua jonkun kiinni, kiinniotettu jää seisomaan paikoilleen merileväksi. Kiinniotetut saavat liikkua siten, että toinen jalka on kokonaan paikoillaan, toinen jalka saa liikkua va

paasti. Hippa loppuu kun kaikki kalat ovat jääneet kiinni ja muuttuneet merileväksi. (Kuultu koulun oppilaalta 26.8.2009.)

Kosketukset:

Tässä leikissä tarvitaan musiikkia ja avara tila, jossa voi kulkea. Musiikki soi taustalla kun ryhmäläiset lukevat tilassa. Kun musiikki lakkaa soimasta ohjaaja huutaa esimerkiksi ”kyynerpäät” tai ”polvet” ja kukin ryhmäläinen etsii itselleen nopeasti parin, jonka kanssa he laittavat huudetut kehonosat yhteen. Kun ohjaaja huutaa ”kyynerpää ja polvet”, silloin parit laittavat yhteen molemmat huudetut kehonosat. (Aalto 2002, 275.)

Tuolileikki:

Tuoleista muodostetaan piiri siten, että tuoleja on yksi vähemmän kuin leikkijöitä. Laitetaan musiikki soimaan ja sen aikana lapset kiertävät tuolien ympärillä. Kun musiikki lakkaa jokainen yrittää saada itselleen tuolin. Se, joka jää ilman tuolia tippuu pelistä pois. Aloitetaan uudelleen kun tuoleja on vähennetty yksi tippumisen johdosta. Jatketaan näin kunnes kaikki leikkijät ovat pudonneet.

Magneetin kosketus:

Tilassa soi musiikki, jonka tahdissa oppilaat kulkevat ympäriinsä. Kun musiikki lakkaa leikinohjaaja sanoo yhden oppilaan nimen, jonka luokse kaikki oppilaat menevät nopeasti. Kun kaikki ovat oppilaan luona, musiikki alkaa taas soida ja sama toistetaan kunnes kaikkien oppilaiden nimet ovat kertaalleen mainittu. (Bartl 2000, 42.)

Lännen nopein:

Leikki vaatii nopeutta. Yksi menee piirin keskelle ja ampuu sattumanvaraisesti yhtä piirissä olijaa. Se, jota ammutaan pitää salamannopeasti mennä kyykkyyn ja hänen molemmilla puolilla olevat kääntyvät toisiaan päin ja yrittävät saada toisensa ammuksi. Se, joka on hitain, joutuu piirin keskelle. (Aalto 2000, 270–271.)

Tsirp Piip:

Valitaan yksi vapaaehtoinen, joka menee tilan toiselle reunalle Tsirp:ksi. Loput menevät vastakkaiseen päähän luokkaa Piip:ksi. Leikissä kuljetaan kädet polvissa takaperin hokien Tsirp tai Piip. Ainakun Tsirp törmää Piip: n niin Piip muuttuu Tsirp:ksi ja pystyy muuttamaan muita Piip: jä Tsirp:ksi. Jatketaan niin kauan kunnes kaikki ovat muuttuneet Tsirp:ksi. (Aalto 2000, 276.)

YHTEISTOIMINTAHARJOITTEET

Hujan hajan:

Oppilaat jaetaan ryhmiin, jonka jälkeen heille annetaan erilaisia tehtäviä. Ryhmän tulee hakea niin nopeasti kuin mahdollista käpy, lehti, oksa sekä iso kivi. Se ryhmä, joka on nopeiten suoriutunut tehtävästä on voittaja. (Aalto 2002, 47–48.)

Ryhmän huuto ja tuuletus:

Oppilaiden tehtävä on keksiä hyvä yhteinen huuto. Kun huuto on valmis heidän pitää keksiä huutoon sopiva liike tai liikesarja. Kukin ryhmä esittelee oman huutonsa, jonka jälkeen niistä äänestetään paras. (Aalto 2002, 43–44.)

Ylitykset:

Oppilaiden tehtävänä on ylittää noin metrin korkeuteen sidottu köysi. Köyteen ei saa koskea sitä ylitettäessä. Oppilaat joutuvat käyttämään yhteistyötaitojaan päästäkseen köyden yli. (Aalto 2002, 76.)

Paperitorni:

Jokaiselle ryhmän jäsenelle jaetaan yksi paperi, jota he saavat halutessaan taitella. Paperia ei saa repiä. Ryhmän tarkoituksena on muodostaa papereista mahdollisimman korkea torni. (Aalto 2002, 299–300.)

Viisi jalkaa, kolme kättä:

Taustalla soi musiikki ja oppilaat liikkuvat tilassa vapaasti. Kun musiikki loppuu ohjaaja huutaa tehtävän, esimerkiksi viisi jalkaa, kolme kättä, joka oppilaiden pitää muodostaa mahdollisimman nopeasti. (Aalto 2000, 292–293.)

Gordionin solmu:

Oppilaat ottavat toisiaan kädestä kiinni ja muodostavat rivin. Toisessa päässä oleva jää seisomaan paikoilleen ja muut lähtevät tekemään ihmissolmua siten, että he kiertävät itsensä paikoillaan olevan ympärille ja menevät käsien alta. Kun solmu on valmis se puretaan avaamalla solmua pikku hiljaa. (Aalto 2000, 356–357.)

Naurujono:

Oppilaat asettuvat jonoon lattielle limittäin toistensa päälle siten, että he laittavat päänsä edellisen oppilaan vatsan päälle. Jonon ensimmäinen alkaa nauraa tai töytäisee vatsaansa ylöspäin, jolloin seuraava jatkaa samalla tavalla.

RAUHOITTUMISHARJOITTEET

Sähkötyks:

Oppilaat menevät piiriin ja ottavat toisiaan kädestä kiinni sekä laittavat silmät kiinni. Tämän jälkeen yksi etukäteen valittu henkilö laittaa liikkeelle sähkötyksen puristamalla vieressä olevaa kädestä. Sähkötyksen saava puristaa taas viereistä kädestä siten, että lopulta sähkö on kiertänyt kaikilla ja palaa takaisin lähettäjälle. Sähkötyksen voi tehdä myös kasvot piiristä ulospäin. (Hyppönen & Linnossuo 2002, 82.)

EROHARJOITTEET

Mitaleiden jako:

Mitaleiden jako on myönteisen palautte- harjoitteen yksi toteuttamistapa. Tässä har

joitteessa oppilaille jaetaan ”1 A” -mitalit. Näin jokainen tulee huomioiduksi viimeistä kertaa ja he saavat yhtenevät mitalit ja kiitokset yhteisistä hetkistä. (Aalto 2000, 548.)

ARVIOINNIN APUKYSYMYKSIÄ

- 1) Miten ohjaukseni meni kokonaisuudessaan? Mitä hyviä puolia? Mihin pitäisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota?
- 2) Toiminko sosiaalipedagogisen periaatteen mukaisesti (innostinko lapsia, osallistinko heitä, saivatko he vaikuttaa toimintaan)? Miten se ilmeni?
- 3) Oliko toimintani kohderyhmälle soveltuvaa, ikätason mukaista ja kaikki oppilaat huomioivaa?
- 4) Onko ryhmässä tai yksittäisissä oppilaissa tapahtunut muutosta käyntieni aikana? Käyntien välillä? Miten se on ilmennyt?
- 5) Millaista vuorovaikutusta oppilaiden välillä on? Miten oppilaat suhtautuvat toisiinsa?
- 6) Osallistuiko kaikki toimintaan? Miten he osallistuivat?
- 7) Oppivatko oppilaat mielestäsi jotain uutta toimintani aikana itsestään, toisistaan tai ryhmässä toimimisesta? Miten se näkyi?
- 8) Onnistuiko toimintani mielestäsi nostattamaan luokkaan hyvää yhteishenkeä? Miten se ilmeni?
- 9) Voit arvioida halutessasi toimintaani ja sen onnistumiseen/ epäonnistumiseen liittyviä tekijöitä vielä vapaasti.